

3. Central excise duty is to be levied in addition to GST on petroleum products.
4. Goods supplied or services rendered by agent are treated as supply by principal.
5. Mr. Ankit of Mumbai provides services to Mr. Anil of Indore would be treated as inter-state supply.
6. Place of supply is a location of supplier where supply is made to a registered person.
7. Time of supply fixes the point when liability to charge GST arises.
8. Amit sold goods worth Rs. 1,18,000 to Birju inclusive of 9% CGST and 9% SGST. The basic price of the goods will be Rs. 1,00,000.
9. Exempt supply excludes non-taxable supply.
10. Casual taxable person has to get registered if their aggregate turnover exceeds Rs. 10 lakhs.
11. Aggregate turnover excludes taxes but includes cess.
12. CPIN stands for Common Portal Identification Number.

Q.2 A Mr. Om is a Cost and Management Accountant, provides you with the following information: (10)

Particulars	Amount
1. Received fees for costing work from clients	10,00,000
2. Received fees for cost audit work from M/s. ABC & Co.	30,00,000
3. Received rent from Mr. Rakesh for renting commercial shop	20,00,000
4. Salary earned for working as lecturer in ABC Degree College	50,00,000
5. Coaching fees received for Cost Accountancy Course	60,00,000
6. Purchase of stationery for office work	1,00,000
7. Received gift at the time of his marriage	1,00,000

Compute the value of taxable services and the goods and services tax payable. All amounts given exclude Goods and Services Tax. Rate of CGST 9% and SGST 9%.

Q.2 B Determine the Time of Supply in each of the following cases as per the provisions of GST Act. (10)

S. No.	Date on which goods are made available	Date of Invoice	Date of Receipt of Payment
1	02-12-2024	28-11-2024	02-12-2024
2	05-01-2025	10-02-2025	25-01-2025
3	16-02-2025	16-02-2025	06-02-2025
4	17-04-2024	20-04-2024	18-04-2024
5	15-05-2024	14-05-2024	31-05-2024
6	18-06-2024	01-06-2024	10-06-2024
7	07-07-2024	14-07-2024	21-07-2024
8	24-08-2024	30-08-2024	18-08-2024
9	21-09-2024	17-09-2024	25-09-2024
10	14-10-2024	11-10-2024	25-10-2024

OR

Q.2 C Classify the following activities as Taxable Supply and Non-Taxable Supply: **(10)**

Particulars	Amount Rs.
1. Commission received on sale of rice	10,00,000
2. Professional advice to his friend free of charge	20,00,000
3. Sold goods to Mr. Kiran of Palghar	30,00,000
4. Hotel room rent of Rs. 700/- per day	15,00,000
5. College fees for recognised course from recognised university	25,00,000
6. Collected rent from shops	10,00,000
7. Received rent from vacant land used for agricultural	15,00,000
8. Received rent from premises let to a temple trust	20,00,000
9. Rent received from land used for "Royal Circus"	15,00,000
10. Rent received from residential houses	5,00,000

Q.2 D Determine the Time of Supply in each of the following cases as per the provisions of GST **(10)**

S. No.	Date of Provision of Services	Date of Invoice	Date of Receipt of Payment
1	20-05-2024	25-06-2024	30-06-2024
2	24-12-2024	30-12-2024	01-01-2025
3	14-02-2024	15-02-2024	20-02-2024
4	21-01-2024	22-04-2024	21-02-2024
5	01-01-2024	15-01-2024	30-01-2024
6	15-01-2024	20-02-2024	25-02-2024
7	14-09-2024	15-09-2024	20-09-2024
8	10-10-2024	11-12-2024	10-12-2024
9	25-06-2024	30-06-2024	15-07-2024
10	15-11-2024	10-12-2024	15-12-2024

Q.3 A M/s Nagargoji Constructions, registered in state of Tamil Nadu, provides your following details for the month May, 2024. Calculate Net Tax Liability of GST. **(10)**
Opening Balance in Electronic credit ledger as on 1st May, 2024.

IGST	Nil
CGST	Rs.3,00,000
SGST	Rs.5,00,000

Particulars	Amount Rs.
Sold Goods @ 12% GST to Murugan in Madurai, Tamil Nadu	40,00,000
Sold Goods @ 5% GST to Vaishnavi in Coimbatore, Tamil Nadu	60,00,000
Purchased goods @28% GST from Salem, Tamil Nadu	20,00,000
Provided services@ 18% GST to Sivan in Kanniyakumari, Tamil Nadu	80,00,000
Provided services @ 18% GST to Anna in Chengalpattu, Tamil Nadu	10,00,000
Availed services @5% GST from Chennai, Tamil Nadu	50,00,000

All amounts are excluding GST.

Q.3 B Determine the place of supply in the following cases and provide reasons in accordance with the IGST Act. (10)

1. A fashion AI assistant based in Nahik, Maharashtra offers virtual wardrobe consultations to clients in Madhubani, Bihar.
2. A self-driving cab service operated from Sindhudurg, Maharashtra picks up passengers and drops them off in South Goa.
3. A healthcare startup in Tarapur, Maharashtra uses drones to deliver medicines to a rural clinic in Surat, Gujarat.
4. A doctor from Mumbai provides online consultation to a patient in Jaipur.
5. A biotech lab in Hyderabad stores medical samples for a research facility in Pune.

OR

Q.3 C Ms. Pari registered in state of Maharashtra provides following details for the month of August. Calculate her Net Tax Liability for the month of August.

Opening Balance in Electronic Credit Ledger as on 1 August

(10)

IGST	Rs.18,000
CGST	Rs.60,000
SGST	Rs.80,000

Transactions during the month	Rs.
Sold Goods @ 18% GST to Baban in Goa	6,00,000
Sold Goods @ 5% GST to Ganesh in Kolkata	6,00,000
Purchased goods @12% GST from Hyderabad	10,00,000
Provided services @ 18% GST to Anand in Patoda, Maharashtra	8,00,000
Inward supplies @ 18% GST from Mohata, Maharashtra	4,00,000

All amounts are excluding GST.

Q.3 D Determine the place of Supply in following cases with reasons: (10)

1. An online fitness trainer from Mumbai conducts yoga classes via live streaming for students in Delhi.
2. An electric car charging station in Ambala, Haryana provides charging services to commuters traveling from Pandharpur, Maharashtra.
3. A beach resort in Harihareshwar, Maharashtra hosts a corporate event for a company based in Sagar, Madhya Pradesh.
4. A jazz band from Goa performs at a jazz festival in Pune.
5. A stockbroker from Delhi provides trading services to a client residing in Chennai for transactions on the NSE (located in Mumbai).

Q.4 A Shri Limited a manufacturing concern in Manipur, is a registered dealer and wants to opt for composition scheme. It furnishes you with the following information for the year 2023-24. (10)

Kindly advise :

- a. Are they eligible to opt for the Composition Scheme
- b. If yes, then calculate their composition tax liability (CGST @0.5 % and SGST @ 0.5%)

The breakups of supplies are as follows:

Goods exported to Ms. Shalu of Sri Lanka	15,25,000
Value of Inward Supply on which tax is payable on Reverse Charge Mechanism	11,50,000
Intra state Supply of goods charged at NIL tax rate to Ms. Nipa .	26,00,000
Intra state supply of Taxable goods to Ms. Gauri of Maharashtra (GST @12%)	23,50,000
Intra State Supplies which are wholly exempt U/S 11 of GST Act,2017	2,00,000

All amounts are exclusive of GST.

Q.4 B

M/S Royal has provided the following particulars relating to the goods sold by it to M/S Koyal: (10)

Particulars	Amount
List price of goods (Exclusive of Expenses and Taxes)	2,99,000
Tax levied by Municipal Corporation on sale of goods	10,800
Packing charges	9,500
IGST chargeable on above goods	10,000
Designing charges of goods	3,500
Commission paid by M/S Koyal on behalf of M/S Royal	14,200
Subsidy received from NGO	6,600
(The list price is after considering the subsidy)	

M/S Royal offers 10 % trade discount on the list price of the goods. Calculate the value of supply as per section 15 of CGST Act. Also calculate SGST @ 9 % and CGST @9 %

OR

Q.4 C M/S Rishi and Co provides the details of transactions of their business from the state of Maharashtra during the month of Feb,2025. Are they liable to get registered under GST ? If yes from when? (10)

DATE	TAXABLE SUPPLY WITHIN THE STATE	EXPORT SUPPLY	EXEMPT SUPPLY
06/02/25	3,45,000	1,00,000	25,000
07/02/25	2,20,000	-	50,000
09/02/25	4,40,000	3,00,000	1,40,000
11/02/25	2,85,000	-	75,000
15/02/25	9,90,000	1,08,000	-
18/02/25	1,87,000	-	
22/02/25	2,00,000	-	-
26/02/25	85,000	-	-

Q.4 D Ms. A entered into a contract with Ms. B for supply of machine : (10)

Value of machine (Including CGST @9% and SGST @9%) 8,26,000

Taxes (other than GST) charged separately by Ms A 65,000

Expenses incurred by Ms. B on behalf of Ms. A :

a) Pre installation charges 33,000

b) Transport Charges 22,000

c) Designing Charges 11,000

Other Information :

a) Subsidy received from Central Government 44,000

b) Subsidy received from third party 55,000

c) Testing charges incurred by Ms B not on behalf of Ms A 66,000

Calculate the value of supply as per section 15 of CGST Act.

Q.5 A Explain Features of GST. (10)

Q.5 B Explain Types of Electronic Ledgers. (10)

OR

Q.5 C Write short notes on any four of the following: (20)

1. Examples of inputs for which ITC can be claimed
2. Place of Supply for Goods
3. Documents required for GST registration
4. Goods and Services Tax Network
5. Reverse charge
6. Input Service Distributor

११. चिरागने १२% दराने जीएसटीसह ₹१२००० किमतीचा कच्चा माल खरेदी केला, तो आयटीसी _____ मिळवू शकतो

अ. ₹१४४००

ब. ₹१२०००

क. शून्य

ड. ₹१००००

१२. खालीलपैकी कोणता जीएसटीमधून सूट नाही -?

अ. अधिकृत वैद्यकीय व्यावसायिक / पॅरामेडिक्सद्वारे मानवांना आरोग्य सेवा सेवा

ब. प्राणी/पक्ष्यांना आरोग्य सेवा सेवा

क. प्राण्यांची कत्तल

ड. घोडे पाळणे

प्र. १ ब) खालील वाक्ये पूर्ण लिहून चूक की बरोबर लिहा. (कोणतेही दहा) (१०)

१. अप्रत्यक्ष कर हा प्रतिगामी कर आहे.

२. आयजीएसटी हा प्रत्येक राज्यांतर्गत व्यवहारावर आकारल्या जाणाऱ्या दोन करांपैकी एक आहे.

३. पेट्रोलियम उत्पादनांवर जीएसटी व्यतिरिक्त केंद्रीय उत्पादन शुल्क आकारले जाते.

४. एजंटने पुरवलेल्या वस्तू किंवा सेवांना मुख्याध्यापकाने पुरवठा मानले जाते.

५. मुंबईचे श्री. अंकित इंदूरचे श्री. अनिल यांना सेवा प्रदान करतात.

६. पुरवठा ठिकाण म्हणजे पुरवठादाराचे स्थान जेव्हा नोंदणीकृत व्यक्तीला पुरवठा केला जातो.

७. पुरवठ्याची वेळ जीएसटी आकारण्याची जबाबदारी कधी उद्भवते हे ठरवते.

८. अमितने बिरजूला ९% सीजीएसटी आणि ९% एसजीएसटीसह १,१८,००० रुपयांचा माल विकला. वस्तूची मूळ किंमत १,००,००० रुपये असेल.

९. करमुक्त पुरवठ्यामध्ये करपात्र नसलेला पुरवठा वगळण्यात आला आहे.

१०. जर त्यांचा एकूण उलाढाल रु. पेक्षा जास्त असेल तर कॅज्युअल करपात्र व्यक्तीने नोंदणी करावी. १० लाख.

११. एकूण उलाढालीमध्ये कर वगळले जातात परंतु उपकर समाविष्ट असतो.

१२. CPIN म्हणजे कॉमन पोर्टल आयडेंटिफिकेशन नंबर.

प्र. २. अ) श्री. ओम हे कॉस्ट अँड मॅनेजमेंट अकाउंटंट आहेत, ते तुम्हाला खालील माहिती पुरवतात: (१०)

अनुक्रमांक	तपशील	रक्कम (रु.)
१	क्लायंटकडून कॉस्टिंग वर्कसाठी फी मिळाली.	१०,००,०००
२	मेसर्स एबीसी अँड कंपनीकडून कॉस्ट ऑडिट वर्कसाठी फी मिळाली.	३०,००,०००
३	श्री. राकेश यांच्याकडून व्यावसायिक दुकान भाड्याने घेतल्याबद्दल भाडे मिळाले.	२०,००,०००
४	एबीसी डिग्री कॉलेजमध्ये व्याख्याता म्हणून काम केल्याबद्दल मिळालेला पगार.	५०,००,०००
५	कॉस्ट अकाउंटन्सी कोर्ससाठी कोचिंग फी मिळाली.	६०,००,०००
६	ऑफिसच्या कामासाठी स्टेशनरी खरेदी.	१,००,०००
७	त्यांच्या लग्नाच्या वेळी भेटवस्तू मिळाली.	१,००,०००

करपात्र सेवांचे मूल्य आणि देय वस्तु आणि सेवा कर पर्याय गणना करा. दिलेल्या सर्व रक्कम वस्तू आणि सेवा कर वगळता आहेत. CGST ९% आणि SGST@ ९% चा दर आहे.

प्र.२. ब) वस्तू व सेवा कर कायद्या अंतर्गत तरतुदी नुसार, खालील पैकी प्रत्येक प्रकरणात पुरवठ्याची वेळ निश्चित करा.

अनुक्रमांक	माल उपलब्ध करून दिल्याचा दिनांक	बीजक दिनांक	अधिदाने मिळाल्याचा दिनांक
१	०२-१२-२०२४	२८-११-२०२४	०२-१२-२०२४
२	०५-०१-२०२५	१०-०२-२०२५	२५-०१-२०२५
३	१६-०२-२०२५	१६-०२-२०२५	०६-०२-२०२५
४	१७-०४-२०२४	२०-०४-२०२४	१८-०४-२०२४
५	१५-०५-२०२४	१४-०५-२०२४	३१-०५-२०२४
६	१८-०६-२०२४	०१-०६-२०२४	१०-०६-२०२४
७	०७-०७-२०२४	१४-०७-२०२४	२१-०७-२०२४
८	२४-०८-२०२४	३०-०८-२०२४	१८-०८-२०२४
९	२१-०९-२०२४	१७-०९-२०२४	२५-०९-२०२४
१०	१४-१०-२०२४	११-१०-२०२४	२५-१०-२०२४

किंवा

प्र. २.क) करपात्र पुरवठा आणि करोत्तर पुरवठा यांच्या खालील सक्रियताचे वर्गीकरण करा.

तपशील	रक्कम (रु.)
१. तांदळाच्या विक्रीवर मिळालेले कमिशन	१०,००,०००
२. त्याच्या मित्राला मोफत व्यावसायिक सल्ला	२०,००,०००
३. पालघर येथील श्री किरण यांना वस्तू विकल्या	३०,००,०००
४. हॉटेल रूमचे भाडे प्रतिदिन ₹ ७००/- रुपये	१५,००,०००
५. मान्यताप्राप्त विद्यापीठातील मान्यताप्राप्त अभ्यासक्रमासाठी कॉलेज फी	२५,००,०००
६. दुकानांमधून वसूल केलेले भाडे	१०,००,०००
७. शेतीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या रिकाम्या जमिनीतून मिळालेले भाडे	१५,००,०००
८. मंदिर ट्रस्टला भाड्याने दिलेल्या जागेतून मिळालेले भाडे	२०,००,०००
९. "रॉयल सर्कस" साठी वापरल्या जाणाऱ्या जमिनीतून मिळालेले भाडे	१५,००,०००
१०. निवासी घरांमधून मिळालेले भाडे	५,००,०००

प्र. २.ड) GST कायद्याच्या तरतुदीनुसार पुढील प्रत्येक प्रकरणात पुरवठ्याची वेळ निश्चित करा.

अनुक्रमांक	सेवा पुरवठा दिनांक	बीजक दिनांक	अधिदाने मिळाल्याचा दिनांक
१	२०-०५-२०२४	२५-०६-२०२४	३०-०६-२०२४
२	२४-१२-२०२४	३०-१२-२०२४	०१-०१-२०२५
३	१४-०२-२०२४	१५-०२-२०२४	२०-०२-२०२४
४	२१-०१-२०२४	२२-०४-२०२४	२१-०२-२०२४

५	०१-०१-२०२४	१५-०१-२०२४	३०-०१-२०२४
६	१५-०१-२०२४	२०-०२-२०२४	२५-०२-२०२४
७	१४-०९-२०२४	१५-०९-२०२४	२०-०९-२०२४
८	१०-१०-२०२४	११-१२-२०२४	१०-१२-२०२४
९	२५-०६-२०२४	३०-०६-२०२४	१५-०७-२०२४
१०	१५-११-२०२४	१०-१२-२०२४	१५-१२-२०२४

प्र. ३. अ) तामिळनाडू राज्यात नोंदणीकृत मेसर्स नागरगोजी कन्स्ट्रक्शन्स, मे २०२४ महिन्यासाठी तुमचे खालील तपशील प्रदान करते. जीएसटीच्या निव्वळ कर दायित्वाची गणना करा. (१०)

१ मे २०२४ रोजी इलेक्ट्रॉनिक क्रेडिट लेजरमध्ये ओपनिंग बॅलन्स.

IGST : निरंक ; CGST रु. ३,००,०००; SGST रु. ५,००,०००

तपशील	रक्कम (रु.)
मदुराई, तामिळनाडूमध्ये मुरुगनला १२% GST दराने वस्तू विकल्या	४०,००,०००
कोईम्बतूर, तामिळनाडू येथे वैष्णवीला ५% GST दराने वस्तू विकल्या	६०,००,०००
सेलम, तामिळनाडू येथून २८% GST वर खरेदी केलेला माल	२०,००,०००
कन्नियाकुमारी, तामिळनाडू येथील सिवनला १८% GST @ सेवा प्रदान केल्या	८०,००,०००
चेंगलपट्ट, तामिळनाडू येथे अण्णांना १८% GST दराने सेवा प्रदान केली	१०,००,०००
चेन्नई, तामिळनाडू येथून ५% GST वर सेवा उपलब्ध	५०,००,०००

सर्व रक्कम जीएसटी वगळून आहे.

प्र. ३. ब) खालील प्रकरणांमध्ये पुरवठ्याचे ठिकाण कारणांसह निश्चित करा १०

१. नाशिक, महाराष्ट्र येथील एक फॅशन एआय असिस्टंट बिहारमधील मधुबनी येथील ग्राहकांना व्हर्च्युअल वॉर्डरोब सल्लामसलत प्रदान करते.

२. सिंधुदुर्ग, महाराष्ट्र येथून चालवली जाणारी एक सेल्फ-ड्रायव्हिंग कॅब सेवा प्रवाशांना उचलते आणि दक्षिण गोव्यात सोडते.

३. महाराष्ट्रातील तारापूर येथील एक हेल्थकेअर स्टार्टअप गुजरातमधील सुरत येथील ग्रामीण क्लिनिकमध्ये औषधे पोहोचवण्यासाठी ड्रोन वापरते.

४. मुंबईतील एक डॉक्टर जयपूरमधील एका रुग्णाला ऑनलाइन सल्लामसलत प्रदान करते.

५. हैदराबादमधील एक बायोटेक लॅब पुण्यातील एका संशोधन सुविधेसाठी वैद्यकीय नमुने साठवते.

प्र. ३. क) महाराष्ट्र राज्यात नोंदणीकृत असलेल्या सुश्री परी यांनी ऑगस्ट महिन्यासाठी खालील तपशील दिले आहेत. ऑगस्ट महिन्यासाठी त्यांच्या निव्वळ कर दायित्वाची गणना करा.

१ ऑगस्ट रोजी इलेक्ट्रॉनिक क्रेडिट लेजरमध्ये शिल्लक उघडणे

१०

IGST - ₹ ८,०००, CGST - ₹ ६०,०००, SGST - ₹ ८०,०००

अनुक्रमांक	तपशील	रक्कम (रु.)
१	गोव्यात बबनला १८% जीएसटी दराने वस्तू विकल्या	६,००,०००
२	कोलकात्यात गणेशला ५% जीएसटी दराने वस्तू विकल्या	६,००,०००
३	हैदराबादहून १२% जीएसटी दराने वस्तू खरेदी केल्या	१०,००,०००
४	महाराष्ट्रातील पाटोदा येथील आनंदला १८% जीएसटी दराने सेवा पुरवल्या	८,००,०००
५	महाराष्ट्रातील मोहता येथून १८% जीएसटी दराने आवक पुरवठा	४,००,०००

सर्व रक्कम जीएसटी वगळून आहे.

प्र. ३.ड) खालील प्रकरणांमध्ये पुरवठ्याचे ठिकाण कारणांसह निश्चित करा:

१०

१. मुंबईतील एक ऑनलाइन फिटनेस ट्रेनर दिल्लीतील विद्यार्थ्यांसाठी लाईव्ह स्ट्रीमिंगद्वारे योग वर्ग आयोजित करतो.

२. हरियाणातील अंबाला येथील एक इलेक्ट्रिक कार चार्जिंग स्टेशन महाराष्ट्रातील पंढरपूर येथून प्रवास करणाऱ्या प्रवाशांना चार्जिंग सेवा प्रदान करते.

३. महाराष्ट्रातील हरिहरेश्वर येथील एका बीच रिसॉर्टमध्ये मध्य प्रदेशातील सागर येथील एका कंपनीसाठी कॉर्पोरेट कार्यक्रम आयोजित केला जातो.

४. पुण्यातील एका जाझ महोत्सवात गोव्यातील एक जाझ बँड सादरीकरण करतो.

५. दिल्लीतील एक स्टॉक ब्रोकर चेन्नईमध्ये राहणाऱ्या एका क्लायंटला एनएसई (मुंबईमध्ये स्थित) वर व्यवहार करण्यासाठी ट्रेडिंग सेवा प्रदान करतो.

प्र.४अ) श्री लिमिटेड ही मणिपूरमधील एक उत्पादन कंपनी आहे, ती एक नोंदणीकृत डीलर आहे आणि ती कंपोझिशन स्कीम निवडू इच्छिते. हे तुम्हाला २०२३-२४ वर्षासाठी खालील माहिती प्रदान करते.

कृपया सल्ला द्या:

अ. ते रचना योजनेचा पर्याय निवडण्यास पात्र आहेत का?

ब. जर हो, तर त्यांची रचना कर देयता (CGST @ 0.5% आणि SGST @ 0.5%) मोजा.

पुरवठ्यांचे विभाजन खालीलप्रमाणे आहे:

१०

तपशील	रक्कम (रु.)
श्रीलंकेच्या सुश्री शालू यांना निर्यात केलेल्या वस्तू	१५,२५,०००
रिव्हर्स चार्ज यंत्रणेवर कर देय असलेल्या आवक पुरवठ्याचे मूल्य	११,५०,०००
सुश्री निपा यांना शून्य कर दराने आकारल्या जाणाऱ्या वस्तूंचा राज्यांतर्गत पुरवठा.	२६,००,०००
महाराष्ट्राच्या सुश्री गौरी यांना करपात्र वस्तूंचा राज्यांतर्गत पुरवठा (१२% जीएसटी)	२३,५०,०००
जीएसटी कायदा, २०१७ च्या कलम ११ अंतर्गत पूर्णपणे सूट असलेले राज्यांतर्गत पुरवठा	२,००,०००

सर्व रक्कम जीएसटी वगळून आहेत.

प्र.४.ब) मेसर्स रॉयलने मेसर्स कोयलला विकलेल्या वस्तूशी संबंधित खालील तपशील दिले आहेत:

१०

तपशील	रक्कम (रु.)
वस्तूची यादी किंमत (खर्च आणि कर वगळता)	२,९९,०००
वस्तूच्या विक्रीवर महानगरपालिकेने आकारलेला कर	१०,८००
पॅकिंग शुल्क	९,५००
वरील वस्तूवर आयजीएसटी आकारला जातो	१०,०००
वस्तूचे डिझाईनिंग शुल्क	३,५००
मेसर्स रॉयलच्या वतीने मेसर्स कोयल यांनी दिलेले कमिशन	१४,२००
एनजीओकडून मिळालेले अनुदान (सूची किंमत अनुदानाचा विचार केल्यानंतर आहे)	६,६००

मेसर्स रॉयल वस्तूच्या यादीतील किमतीवर १०% व्यापार सवलत देते. CGST कायद्याच्या कलम १५ नुसार पुरवठ्याचे मूल्य मोजा. तसेच SGST @ ९% आणि CGST @ ९% मोजा.

किंवा

प्र.४.क) मेसर्स ऋषी अँड कंपनीने फेब्रुवारी २०२५ मध्ये महाराष्ट्र राज्यातील त्यांच्या व्यवसायाच्या व्यवहारांची माहिती दिली आहे. त्यांना जीएसटी अंतर्गत नोंदणी करणे आवश्यक आहे का? जर हो तर कधीपासून?

दिनांक	करपात्र पुरवठा राज्यात	निर्यात पुरवठा	पुरवठा सूट
०६/०२/२५	३,४५,०००	१,००,०००	२५,०००
०७/०२/२५	२,२०,०००		५०,०००
०९/०२/२५	४,४०,०००	३,००,०००	१,४०,०००
११/०२/२५	२,८५,०००		७५,०००
१५/०२/२५	९,९०,०००	१,०८,०००	
१८/०२/२५	१,८७,०००		
२२/०२/२५	२,००,०००		
२६/०२/२५	८५,०००		

प्र.४.ड) सुश्री अ ने सुश्री ब सोबत मशीन पुरवठ्यासाठी करार केला:

१०

मशीनची किंमत (CGST @9% आणि SGST @9% सह) 8,26,000

सुश्री अ कडून स्वतंत्रपणे आकारले जाणारे कर (GST व्यतिरिक्त) 65,000

सुश्री अ कडून सुश्री ब कडून झालेला खर्च:

अ) स्थापनापूर्व शुल्क 33,000

ब) वाहतूक शुल्क 22,000

क) डिझाइन शुल्क 11,000

इतर माहिती:

अ) केंद्र सरकारकडून मिळालेले अनुदान 44,000

ब) तृतीय पक्षाकडून मिळालेले अनुदान 55,000

क) सुश्री अ कडून नाही तर सुश्री ब कडून घेतलेले चाचणी शुल्क 66,000

CGST कायद्याच्या कलम 15 नुसार पुरवठ्याचे मूल्य मोजा.

୨୦

प्र.५ब) इलेक्ट्रॉनिक लेजरचे प्रकार स्पष्ट करा १०

किंवा

प्र.५ टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

२०

१. ज्या इनपुटसाठी आयटीसीचा दावा केला जाऊ शकतो त्यांची उदाहरणे
२. वस्तूसाठी पुरवठ्याचे ठिकाण
३. जीएसटी नोंदणीसाठी आवश्यक कागदपत्रे
४. वस्तू आणि सेवा कर नेटवर्क
५. रिव्हर्स चार्ज
६. इनपुट सेवा वितरक

*****

Exam SKSAC <exam.sksac@somaiya.edu>

Correction in Q.P.code: 10079366

1 message

support@muapps.in <support@muapps.in>

5 April 2025 at 11:41

Reply-To: support@muapps.in

To: exam.sksac@somaiya.edu

University of Mumbai

83015 - Direct & Indirect Taxes Paper - II

Correction in Q.P.code: **10079366****Please read as**Q.3) B. 1. **Nashik** instead of NahikQ.4) C. M/S Rishi And Co, **service provider**, provides the details of transactions of their business.....

.....

University of Mumbai

<https://qpd.muapps.in>

support@muapps.in

You have received this email because you are registered with us.

To unsubscribe; please reply to this mail with subject "Unsubscribe"

Duration : 3 Hrs.

Marks :100

Note: 1. All Questions are Compulsory

2. Figures to the right state the marks allotted to the questions.

Q 1 (a) Select the most appropriate answer from the options given below: (Any Ten) 10

1. Packaging helps in _____ of a product.
  - Financing
  - Promotion
  - Licensing
  - Insurance
2. _____ is an internal factor affecting pricing of export goods.
  - Competition
  - Consumers
  - Product
  - Economic conditions
3. Ex Works, FAS, CIF are types of _____ used in export trade.
  - Letter of credit
  - Legal terms
  - Economic terms
  - Inco Terms
4. An exporter can spread his business risks through _____ in overseas markets.
  - Indirect Exporting
  - Direct Exporting
  - Banks
  - NGOs
5. In export business insurance is necessary _____.
  - To increase product prices
  - To cover loss due to risks
  - To avoid paying taxes
  - To reduce production cost
6. Free samples , gifts, order coupons are forms of _____ sales promotion tools.
  - Consumer oriented
  - Trade oriented
  - Performance oriented
  - Logistic oriented

7. While executing bid bonds the exporter has to provide a _____ guarantee to protect banks against losses.

- Export performance.
- Export finance.
- Export credit.
- Transfer.

8. In _____ method, the exporter supplies goods to the overseas agent without actually giving up its title.

- Documentary bills.
- Payment in advance.
- Payment against Shipment on consignment.
- Deferred credit payment.

9. In _____, the transactions are partly in goods and partly in currency.

- Switch Trading
- Buyback
- Offset
- Compensation trade

10) Consignment wise, pre shipment inspection of goods is done by _____.

- DGFT
- EIA
- Shipping company
- Commodity Boards

11) _____ enables exporters to receive advance payment from banks against discounting of bills.

- Letter of Indemnity
- Certificate of origin
- Insurance policy
- Carting order

12) The _____ is a contract between the exporter and the shipping company for delivering goods at the port of destination.

- Commercial Invoice
- Bill of Lading
- Shipping Bill
- Letter of Credit

Q 1 (b) State whether the following statements are True or False: (Any Ten)

10

1. Phrases like "Protect from Water" "Handle with care" on carton boxes of export goods are examples of branding.
2. Pricing helps to create image differentiation in overseas market.
3. Incoterms are the rules for manufacturing of export goods
4. Under Indirect Exporting, the exports are undertaken directly by the manufacturer to the ultimate customer –
5. The exporter must consider the buyer's urgency when selecting the mode of transport in international markets.

6. Advertising assists in addressing buyers' concerns.
7. Under documents against payment method the payment is made against time draft.
8. Packing credit is available for a period of 90 days before shipment of goods.
9. Commercial banks in India provide only fund based assistance to exporters.
- 10) Exporters having ISO 9000 certification have to compulsorily go through quality control inspection.
- 11) Letter of Undertaking given by an exporter is valid for a period of 24 months.
- 12) Shipping bill is prepared in 7 copies.

Q.2) Answer any two of the following:**(15)**

- a) Explain various product planning decisions in export marketing.
- b) Discuss the need of labelling in export marketing.
- c) Calculate the minimum FOB price which can be quoted by an exporter to USA from the following details. Also calculate the amount of foreign exchange that can be earned if one American dollar is equal to Rs. 88/-

Particulars	Amount
Material cost	68,000
Labour cost	12,000
Transport cost	6000
Packing cost	2000
Contribution to Profit	@10% of FOB cost
Duty Drawback	@ 10% of FOB price

Q.3) Answer any two of the following:**(15)**

1. Discuss the factors influencing selection of distribution channels in export marketing
2. Discuss the components of logistics in export marketing.
3. Explain the essentials of advertising in export marketing

Q.4) Answer any two of the following:**(15)**

- a) Describe the various features of post shipment finance.
- b) Discuss the role of EXIM bank in export finance.
- c) Describe various types of countertrade.

Q.5) Answer any two of the following:**(15)**

- a) Describe the different authorities with whom the exporters have to register themselves.
- b) Explain the shipping and custom stage formalities in export.
- c) State the importance Certificate of Origin

Q.6) Write short notes on the following (Any Four)**(20)**

- i. C&F Quotation
- ii. Factors influencing Branding decisions
- iii. Benefits of Personal Selling
- iv. Standard Policies of ECGC.
- v. Procedure of export under bond
- vi. Consular Invoice

*****

वेळ: 3 तास.

१०० गुण

टीप: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.१. अ. खालील पर्यायांमधून सर्वात योग्य पर्याय निवडा (कोणतेही दहा)

(१०)

१. परिवेष्टन उत्पादनाच्या _____ मध्ये मदत करते.

- वित्तपुरवठा
- प्रोत्साहन
- परवाना देणे
- विमा

२. _____ हा निर्यात वस्तूच्या किंमतीवर परिणाम करणारा अंतर्गत घटक आहे.

- स्पर्धा
- ग्राहक
- वस्तू
- आर्थिक परिस्थिती

३. एक्स वर्क्स, एफएएस, सीआयएफ हे निर्यात व्यापारात वापरले जाणारे _____ प्रकार आहेत.

- पतपत्र
- कायदेशीर अटी
- आर्थिक अटी
- आंतरराष्ट्रीय व्यावसायिक अटी

४. निर्यातदार आपल्या व्यवसायातील जोखीम _____ द्वारे परदेशी बाजारपेठेत पसरवू शकतो.

- अप्रत्यक्ष निर्यात
- थेट निर्यात
- बँका
- स्वयंसेवी संस्था

५. निर्यात व्यवसायात विमा _____ आवश्यक आहे

- वस्तूच्या किमती वाढवण्यासाठी
- जोखमीमुळे होणारे नुकसान भरून काढण्यासाठी
- कर भरणे टाळण्यासाठी
- उत्पादन खर्च कमी करण्यासाठी

६. मोफत नमुने, भेटवस्तू, ऑर्डर कूपन हे _____ विक्री प्रोत्साहन साधनांचे प्रकार आहेत.

- ग्राहकाभिमुख
- व्यापाराभिमुख
- कामगिरीवर लक्ष केंद्रित
- रसदाभिमुख (लॉजीस्टीक)

७. बोली बंधपत्राची (बिड बॉन्ड्स) अंमलबजावणी करताना निर्यातदाराला बँकांना तोट्यापासून संरक्षण देण्यासाठी _____ हमी द्यावी लागते.

- निर्यात कामगिरी.
- निर्यात वित्तपुरवठा.
- निर्यात पत्र.
- हस्तांतरण.

८. _____ पद्धतीमध्ये, निर्यातदार प्रत्यक्षात त्याचे मालकी हक्क न सोडता परदेशी अभिकर्ता वस्तू पुरवतो.

- कागदोपत्री बिले.
- आगाऊ पैसे भरणे.
- पाठवलेल्या निर्यात मालानुसार प्रदान
- कर्ज परतफेड पुढे ढकलली.

९. _____ मध्ये, व्यवहार अंशतः वस्तूंमध्ये आणि अंशतः चलनात होतात.

- स्थानांतर व्यापार
- पुनर्खरेदी
- प्रतीरूप (ऑफसेट)
- भरपाई व्यापार

१०) खेपानुसार, मालाची निर्यातपूर्व तपासणी _____ द्वारे केली जाते.

- डी.जी.एफटी
- ई.आय.ए
- जहाज कंपनी
- वस्तू महामंडळे

११) _____ मुळे निर्यातदारांना बिलांच्या सवलतीविरुद्ध बँकांकडून आगाऊ पैसे मिळू शकतात.

- नुकसानभरपाई पत्र
- उत्पत्ती प्रमाणपत्र
- विमा पॉलिसी
- वाहतूक परवाना आदेश

१२) _____ हा निर्यातदार आणि शिपिंग कंपनी यांच्यातील गंतव्यस्थानाच्या बंदरावर वस्तू पोहोचवण्यासाठीचा करार आहे.

- व्यावसायिक बीजक
- जहाज भरण पत्र
- जहाज पावती
- पत पत्र

(ब) खालील विधाने चूक आहेत की बरोबर ते सांगा: (कोणतेही दहा)

१०

१. निर्यात वस्तूच्या पुढा पेटीवर "पाण्यापासून संरक्षण करा" "काळजीपूर्वक हाताळा" अशी वाक्ये मुद्रांकणाची उदाहरणे आहेत.
२. किंमती परदेशातील बाजारपेठेत प्रतिमा वेगळे करण्यास मदत करते.
३. इनकोटर्म्स हे निर्यात वस्तूच्या निर्मितीसाठीचे नियम आहेत.
४. अप्रत्यक्ष निर्यात अंतर्गत, निर्यात उत्पादकाकडून थेट अंतिम ग्राहकाला वस्तू निर्यात केली जाते.
५. आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठेत वाहतुकीचे साधन निवडताना निर्यातदाराने खरेदीदाराची तीव्रता लक्षात घेतली पाहिजे.
६. जाहिराती खरेदीदारांच्या चिंता दूर करण्यास मदत करतात.
७. पैसे देण्याच्या पद्धतीच्या कागदपत्रांनुसार देय वेळ मसुद्याच्या विरुद्ध दिले जाते.
८. वस्तू पाठवण्यापूर्वी ९० दिवसांच्या कालावधीसाठी पॅकिंग क्रेडिट उपलब्ध आहे.
९. भारतातील व्यावसायिक बँका निर्यातदारांना फक्त निधी-आधारित मदत देतात.
- १०) आय.एस.ओ ९००० प्रमाणपत्र असलेल्या निर्यातदारांना गुणवत्ता नियंत्रण तपासणीतून सक्तीने जावे लागते
- ११) पत्र निर्यातदाराने दिलेला हमीपत्र २४ महिन्यांच्या कालावधीसाठी वैध असतो.
- १२) जहाज पत्र ७ प्रतींमध्ये तयार केले जाते.

प्र. २) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या:

(१५)

- अ) निर्यात विपणनामधील विविध वस्तू नियोजनाचे निर्णय स्पष्ट करा.
- ब) निर्यात विपणनात (लेबलिंगची) (खुण/चिह्नी) आवश्यकता काय आहे यावर चर्चा करा.
- क) खालील तपशीलांवरून अमेरिकेला निर्यातदाराने देऊ शकणारी किमान FOB किंमत मोजा. तसेच जर एक अमेरिकन डॉलर ८८/- रुपये इतका असेल तर किती परकीय चलन मिळू शकते याची गणना करा.

तपशील रक्कम

साहित्याची किंमत ६८,०००

मजुरीचा खर्च १२,०००

वाहतूक खर्च ६०००

पॅकिंग खर्च २०००

एफओबी खर्चाच्या १०% नफ्यात योगदान

एफओबी किमतीच्या १०% दराने कर परतावा

प्रश्न ३) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या:

(१५)

- अ. निर्यात विपणनामध्ये वितरण वाहिन्यांच्या निवडीवर परिणाम करणारे घटक चर्चा करा.
- ब. निर्यात विपणनातील रसद (लॉजिस्टिक्स) च्या घटकांची चर्चा करा.
- क. निर्यात विपणनात जाहिरातीच्या मूलभूत गोष्टी स्पष्ट करा.

प्रश्न ४) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या:

(१५)

- अ) निर्यात पश्चातच्या वित्तपुरवठ्याच्या विविध वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा .
- ब) निर्यात वित्तपुरवठ्यात निर्यात आयात बँकेच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- क) विविध प्रकारच्या प्रति-व्यापाराचे वर्णन करा.

प्रश्न ५) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या:

(१५)

- अ. निर्यातदारांना स्वतःची नोंदणी कोणत्या वेगवेगळ्या अधिकाऱ्यांकडे करावी लागते याचे वर्णन करा.
- ब. निर्यातीतील जहाज आणि जकात पद्धत औपचारिकता स्पष्ट करा.
- क उत्पत्ती प्रमाणपत्राचे महत्त्व सांगा.

प्रश्न ६) खालील (कोणत्याही चार) वर लहान टीपा लिहा

(२०)

- (i) सी अँड एफ किंमत पत्र
- (ii) मुद्रांकन (ब्रँडिंग) निर्णयावर परिणाम करणारे घटक
- (iii) वैयक्तिक विक्रीचे फायदे
- iv) ई.सी.जी.सीचे मानक धोरणे.
- v) बॉर्ड अंतर्गत निर्यातीची प्रक्रिया
- vi) व्यापारी प्रतिनिधीचा दाखला

*****

Time: 2½ Hours

Total Marks: 75

Note: 1) All questions carry equal marks and are compulsory.
2) Figures to the right indicate maximum marks for a question

- Q.1 A Attempt any two sub-questions from a), b) and c) in MS-EXCEL (True or False) 02**
- (a) Embedded charts can be created directly on a worksheet.
  - (b) A function must not contain another function in its argument.
  - (c) The general syntax for an external reference formula is:
=[WorkbookName]SheetName!CellAddress.
- B Attempt any two sub-questions from d), e) and f) in VISUAL BASIC (Multiple Choice) 02**
- (d) Which of the following file type contains the name of the other files used in a Visual Basic Project?
A) .FRM B) .OCX C) .VBP D) .FRM
  - (e) _____ is the final keyword used to indicate the end of a sub procedure.
A) Exit Sub B) End Sub C) Exit D) Quit
  - (f) The Visual Basic Project are identified by a _____.
A) “.VBP” suffix B) “.MAK” suffix C) “.FRM” suffix D) All of the above
- C Attempt any six sub-questions from g), h), i), j), k), l), m), n), o) in E-Commerce. (True Or False) 06**
- (g) Transaction broker earns money in the form of commission each time a transaction occurs.
  - (h) Richness refers to the total amount of information that is available to all the stakeholder.
  - (i) Content provider is one of the major B2B model.
  - (j) E-Market is a Subset of E-Commerce.
  - (k) In C2C E-Commerce consumer transact with other consumer through a physical market.
  - (l) Digital Signature changes for every Document.
  - (m) In the Subscription model a fee is charged to the user for having access to a material on the website.
  - (n) Secure Socket Layer is a protocol developed by Netscape for the security of the data in a transit.
  - (o) The full form of WAP is Wireless Associate Protocol.
- D Attempt any five sub-questions from p), q), r), s), t), u), v), w) in E-Commerce. (Multiple Choice) 05**
- (p) SET ensures _____.
A) Authentication B) Non-repudiation
C) Both Authentication Non-repudiation D) None of these
  - (q) In _____ E-Commerce one business makes deals with another Business.
A) C2C B) B2C C) B2B D) C2B
  - (r) The model in E-Commerce where companies earn revenue by referring users to other websites providing products/services is called _____ model.
A) Advertising B) Affiliation C) Sales D) Transaction

- (s) SET is an open standard in E-Commerce offered by _____.
 A) Certification Authorities B) Microsoft
 C) Master and Visa Card D) World Bank
- (t) The full form of C2C in E-Commerce is: _____.
 A) Consumer to Commerce B) Commerce to Consumer
 C) Consumer to Consumer D) Commerce to Commerce
- (u) The sender and receiver will have the same key in _____ Key encryption.
 A) Symmetric B) Asymmetric C) Public D) Private
- (v) The Maximum number of the transaction done in E-Commerce are of _____ type.
 A) B2B B) C2B C) B2C D) C2C
- (w) A Computer-to-Computer exchange of business transaction is called _____.
 A) E-Business B) Super Market C) EDI D) E-Market

Q.2 A Answer any one sub-question from a) and b) in E-Commerce.

08

- (a) Explain the features of E-Commerce.
 (b) Explain the following B2C models in E-commerce.
 (i) E-Tailer (ii) Content Provider (iii) Transaction Broker

B Answer any one sub-question from c) and d) in E-Commerce.

07

- (c) What is M-commerce? What are its applications?
 (d) Explain SET protocol.

Q.3 A Answer any one sub-question from a) and b) in MS-EXCEL

08

- (a) The following data is entered in a worksheet.

	A	B	C	D
1	Emp_Code	Grade	Basic Salary	Incentive
2	2123	I	35000	
3	5412	II	40000	
4	1234	III	25000	
5	6789	I	27000	
6	9876	III	22000	

Write the steps to compute the Incentive, which is calculated as Rs. 5000 for Grade I, Rs. 4000 for Grade II, and Rs. 3000 for Grade III.

- (b) The following data is entered in a worksheet.

	A	B	C	D	E
1	Name	Sales	Discount	Bonus	Total Earnings
2	John	60000			
3	Mary	90000			
4	Alex	55000			
5	Grace	40000			

Write the steps to compute the following:

- Discount:** 5% on sales up to 40000, 8% on sales above 40000 but up to 70000, and 10% on sales above 70000.
- Bonus:** 3% of sales for sales above 50000, otherwise bonus is zero.
- Total Earnings:** The sum of Discount and Bonus.

Q.3 B

Answer any *one* sub-question from c) and d) in MS-EXCEL

07

(c) The following data is entered in a worksheet.

	A	B	C	D	E
1	Employee ID	Department	Hours Worked	Hourly Rate	Total Salary
2	1001	HR	160	500	
3	1002	IT	180	600	
4	1003	Sales	150	400	
5	1004	Marketing	140	550	
6	Total salary for IT department				
7	Total hours worked by the Marketing department				

Write the steps for the following:

1. Total salary in column E (Total Salary = Hours Worked * Hourly Rate).
2. Total salary for IT department in cell B6.
3. Total hours worked by the Marketing department in cell B7.

(d) The following worksheet shows the scores obtained by students in different subjects:

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	NAME	Math	Sci.	Eng	History	Geo	Total	Remark
2	JOHN	85	90	75	60	72		
3	ANNA	50	65	70	45	60		
4	ZOE	40	55	65	60	80		
5	MIKE	90	80	85	70	60		
6	CLARK	30	45	55	40	50		

Write the steps to obtain:

1. Total marks in column H
2. Remark in column I: "PASS" if the student scores 40 and above in all subjects; otherwise, "FAIL".

Q.4 A

Answer any *one* sub-question from a) and b) in MS-EXCEL

08

(a) The following data has been entered in a worksheet

	CNO	NAME	PHONE	BALANCE
1	102	RANI	9812544639	45000
2	536	RAM	9561248763	55000
3	115	VARUN	8856341289	26000
4	239	ASIFA	7862541985	68000
5	257	MEERA	9936458726	15000

Write steps to do the following:

- A) Display the data for Balance greater than 55000.
- B) Display the data where name start with "B"
- C) Display the data where name is "RAM"
- D) Display the data where the balance is between 30000 and 50000.

- (b) The following Excel Sheet shows the most likely scenario of monthly expenses.

	A	B	C
1	Items	Cost	
2	Machinery	60000	
3	Carriage	8000	
4	Transport	30000	
5	Office equipment	6000	
6	Postage	7000	
7	Miscellaneous	3000	
8	Total	114000	

Explain steps to create Best and Worst Scenario by changing the values of cells B2 To B7. For Best Scenario change B3 to 5,000, B4 to 18,000, B5 to 4,000. For Worst Scenario change B2 to 80,000, B3 to 9,000, B6 to 10,000 and then display the summary.

Q.4 B

Answer any *one* sub-question from c) and d) in MS-EXCEL

07

- (c) The following data is entered in a worksheet regarding Result of student in percentage year wise

	A	B	C	D	E
1	Name	2020	2021	2022	
2	VINITA	85	87	90	
3	PRAKASH	45	50	56	
4	ASHA	65	60	70	
5	SRIKANT	70	75	78	

Write the steps to

- To find the total percentage in Column E.
  - Create Column chart for year 2020.
  - To create Pie chart for year 2022.
  - To create a line chart for ASHA in 2020 and 2022.
- (d) Explain the following built-in functions in MS-EXCEL
1. YEAR() 2. TIME() 3. CORREL() 4. DATE() 5. COUNTA() 6. TODAY() 7. LARGE()

Q.5 A

Answer any *one* sub-question from a) and b) in VISUAL BASIC

08

- Write a project in VB to design a form where the user enters a radius, and the program calculates and displays the area and circumference of a circle.
- Write a project in VB to design a form where the user enters three numbers and displays the smallest number among them.

B

Answer any *one* sub-question from c) and d) in VISUAL BASIC

07

- Write a project in VB to design a form that allows the user to enter a number and check whether it is even or odd.
- Write a project in VB to compute and display the sum of all multiples of 5 from 1 to 100.

*****

Exam SKSAC <exam.sksac@somaiya.edu>

Correction in Q.P.CodE: 10080576

1 message

support@muapps.in <support@muapps.in>

8 April 2025 at 11:30

Reply-To: support@muapps.in

To: exam.sksac@somaiya.edu

University of Mumbai

2C00146 - TYBCom Sem-VI (Choice Based) / 83020 - Computer systems & Applications Paper - II

Correction in Q.P.CodE: 10080576

Q.1 A (d) Option D).Prm

Q.3 B (d) 1. Total Marks in Column G instead of H.

2. Remarks in Column H instead of I.

University of Mumbai

<https://qpd.muapps.in>

support@muapps.in

You have received this email because you are registered with us.
To unsubscribe; please reply to this mail with subject "Unsubscribe"

Time: - 3 hours

Max. Marks: 100

- Note:** 1) All questions are compulsory subject to internal choice
 2) Figures to the right indicates full marks
 3) Workings shall form part of the answer

Q.1) A) **Fill in the blanks with appropriate alternatives and rewrite the sentences: (Any ten) [10]**

- 1) _____ leverage arises because of interest cost.
 (a) Financial (b) Operating (c) Technical (d) Capital
- 2) The random walk hypothesis is related to _____ efficient market hypothesis.
 (a) Weak form (b) Semi-strong form (c) Semi-weak form (d) Strong form
- 3) _____ is the simplest chart for technical analysis
 (a) Line Chart (b) Bar Chart (c) Candlestick Chart (d) Point and Figure Chart
- 4) What should be the investment decision when $CAPM < \text{Expected Return}$?
 (a) Hold (b) Buy (c) Sell (d) Sale later
- 5) _____ means 'Not putting all your eggs in one basket'.
 (a) Investment (b) Financing (c) Diversification (d) Capitalisation
- 6) The Dow theory is associated with _____.
 (a) Market analysis (b) Technical analysis (c) Fundamental analysis (d) Price and volume
- 7) _____ analysis attempts to measure intrinsic value of a security by examining related economic, financial and other qualitative and quantitative factors.
 (a) Fundamental (b) Technical (c) Economy (d) Industry
- 8) _____ is a momentum oscillator that measures the speed and change of price movements.
 (a) Market Indicators (b) Relative Strength Index (c) Moving Averages (d) Resistance
- 9) Market risk is also called _____.
 (a) unique risk and non-diversifiable risk (c) unique risk and systematic risk
 (b) non-diversifiable risk and systematic risk (d) diversifiable risk and systematic risk
- 10) In capital market line, the risk of efficient portfolio is measured by its _____.
 (a) Standard deviation (b) Variance (c) Aggregate risk (d) Ineffective risk
- 11) _____ reflect resistance and support level in an upward moving market.
 (a) Head and Shoulder (b) Candle Stick (c) Relative Strength Index (RSI) (d) Flag
- 12) The beta of the market portfolio is equal to _____.
 (a) - 1.0 (b) 1 (c) 0.5 (d) 0

B) **State whether the following statements are True or False (Any ten) [10]**

- 1) Efficient frontier arising from a feasible set of portfolios of risky assets is concave in shape.
- 2) Security Market Line is a virtual representation of the Capital Asset Pricing Model (CAPM).

- 3) Arbitrage Pricing Theory (APT) predicts a relationship between the returns of a portfolio and the returns of a single asset through a linear combination of many independent macro-economic variables.
- 4) Strong Form EMH covers the least amount of information.
- 5) The Elliott Wave Theory states that major moves take place in five successive steps.
- 6) Technical analysis is concerned with determining future share price based on past performance.
- 7) Point and Figure Chart has no time horizon.
- 8) As per Random Walk Theory, changes in stock prices are independent of each other.
- 9) In case of inadequate working capital situation, the firm runs the risk of insolvency.
- 10) Resistance level is the lower price level at which supply for the share gains momentum.
- 11) According to the CAPM, the correct measure of risk is termed as systematic risk.
- 12) Dividend on Preference shares is a factor of operating leverage.

Q.2) (A) Summarised Balance Sheet of the company for the year ended 31st December 2024 is given below:

[20]

Balance Sheet as on 31st December, 2024

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Equity Share Capital of Rs. 100 each	2,00,000	Fixed Assets	3,38,000
Reserves and Surplus	60,000	Investments (Short Term)	39,000
Long Term Loans	1,82,000	Inventories	78,000
Sundry Creditors	44,200	Sundry Debtors	52,000
Provision for Taxation	33,800	Cash and Bank balance	13,000
	5,20,000		5,20,000

Profit and Loss Account for the year ended 31st December, 2024

Particular's	Rs.
Net Sales	3,90,000
Less: Cost of Goods Sold	3,35,400
Gross Profit	54,600
Less: Administrative Exp.	22,750
Operating Profit / EBIT	31,850
Less: Interest	5,850
Profit Before Tax	26,000
Less: Tax	10,400
Profit After Tax	15,600

Additional Information:

(a) The dividends on Equity Shares was paid at Rs. 2 per share.

(b) The Market price of the Equity Share was Rs. 78 per share during the last week of December, 2024.

You are required to calculate the following ratios:

(a) Current Ratio	(f) Interest Coverage Ratio
(b) Liquid ratio	(g) Earning Per Share
(c) Debt Equity Ratio	(h) Price Earnings Ratio
(d) Inventory Turnover Ratio	(i) Gross Profit Ratio
(e) Dividend Payout Ratio	(j) Return on Investment

OR

Q.2) B) From the following information, you are required to calculate the following ratios for both the companies [20]

- (i) Dividend Per Share
- (ii) Earning Per Share
- (iii) Dividend Payout Ratio
- (iv) Equity Dividend Cover
- (v) Price Earnings Ratio

Particular's	A Ltd. (Rs.)	B Ltd. (Rs.)
Equity Share Capital of Rs. 10 each	10,00,000	15,00,000
8% Preference Share Capital	8,00,000	10,00,000
Net Profit after Tax	5,00,000	7,00,000
Equity Proposed Dividend	80,000	1,20,000
Market Price Per Equity Share	21.8	61.95

Q.3) A) The following are the operating results of a firm: [20]

Sales (Units)	20000 units
Interest per annum	Rs. 25,000
Selling price per unit	Rs. 25
Tax rate	30%
Variable Cost per unit	Rs. 18
Fixed Cost per annum	Rs. 35,000
Number of Equity Shares	10,000

You are required to prepare income statement and calculate:

- (a) Combined leverage
- (b) Interest Coverage Ratio
- (c) Earning Per Share
- (d) Operating Leverage
- (e) Financial Leverage

OR

- Q.3) B) From the data relating to two companies, you are required to prepare income statements and calculate Operating leverage, Financial leverage and Combined leverage of two companies. [20]

Particular's	Company A	Company B
Output per annum (Units)	60,000	20,000
Selling Price per unit	Rs. 30	Rs. 100
Fixed Cost per annum	Rs. 2,70,000	Rs. 3,00,000
Variable Cost per unit	Rs. 18	Rs. 60
Interest on Debentures	Rs. 90,000	Rs. 1,00,000

- Q.4) A) The following information is given for three securities: [10]

Security	Average Return (%)	Beta Factor
R	15	0.9
S	17	1.5
T	18	1.7

If risk free rate is 8% and market return is 14%, you are required to calculate expected rate of return of the above securities as per CAPM. Which of the above securities are over, under or correctly valued securities as per CAPM? What should be your strategy?

- B) Calculate 10 Day Simple Moving Averages from the following prices of a security: [10]

Day	Closing Price (Rs.)	Day	Closing Price (Rs.)
1	475	11	508
2	482	12	512
3	489	13	520
4	490	14	527
5	494	15	535
6	500	16	530
7	495	17	525
8	492	18	528
9	498	19	536
10	502		

OR

- Q.4) C) The Average Return and Beta of three securities are as follows: [10]

Security	X	Y	Z
Return (%)	12	13	14
Beta (β)	0.9	1	1.15

If risk free rate is 7% and market return are 13%, you are required to calculate expected rate of return of the above securities as per CAPM. Which of the above securities are over, under or correctly valued in the market as per CAPM? What should be your strategy?

D) Calculate 5 Day Simple Moving Averages from the following prices of a security:

[10]

Day	Closing Price (Rs.)	Day	Closing Price (Rs.)
1	312	8	322
2	315	9	327
3	308	10	330
4	305	11	318
5	310	12	322
6	312	13	328
7	318	14	334

Q.5) A) Explain various tools and principles of technical analysis.

[10]

B) Distinguish between Fundamental Analysis and Technical Analysis.

[10]

OR

Q.5) C) Write short notes (Any Four):

[20]

- (a) Dow Theory
- (b) Market Indicators
- (c) Company Analysis
- (d) Capital Market Line
- (e) Random Walk Theory
- (f) Forms of Market Efficiency

[Time:3 Hrs]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:**
1. All questions are compulsory.
  2. Figures to the right indicate full marks.
  3. Use of non-programmable scientific calculator is allowed.
  4. Graph papers will be supplied on request.
  5. Statistical tables are printed at the end of question paper.

- Q.1**
- A.** Answer whether following statements are True or False. 8
- i) Optimistic time, to is maximum time required to complete an activity.
  - ii) In PERT latest time is calculated using Backward pass method.
  - iii) Any delay in Critical activity will not affect project completion time.
  - iv) The ordering cost is always independent on quantity ordered.
  - v) The inventory model with planned shortages is applicable only when backordering is possible.
  - vi) Inventory is required when rate of supply of a product is more than rate of demand.
  - vii) The pay-off is a quantitative measure of satisfaction that a player gets at the end of the play.
  - viii) In a two-person zero sum game, saddle point always exists.
- B.** Select the most appropriate choice for the following: 7
- i) In network analysis Total float is calculated as _____
 A) LST-EST   B) EST - LST
 C) EST + LST   D) none of these.
  - ii) In network analysis Activities which can be performed simultaneously are called _____.
 A) Predecessor activities.   B) Critical activities
 C) Concurrent activities   D) none of these.
  - iii) If the ordering cost becomes four times of earlier ordering cost and all other components remain unchanged then value of Economic Order Quantity _____ the earlier EOQ.
 A) becomes four times of   B) becomes five times of
 C) becomes two times of   D) remain same as
  - iv) The purpose of EOQ inventory model is to determine the _____, which will minimize total annual cost for an inventory item.
 A) carrying cost   B) ordering cost
 C) order quantity   D) none of these
  - v) The game where the sum of the gains of one player is equal to the sum of the losses of the other player, this situation is known as _____.
 A) biased game   B) fair game
 C) zero sum game   D) none of these.

- vi) In a pure strategy game, _____
 A) no saddle point exists B) saddle point exists
 C) each player use combination of more than one strategy D) none of these.
- vii) The size of the payoff matrix can be reduced by using principle of _____.
 A) game inversion B) game rotation
 C) dominance D) game transpose

C. Answer briefly in one or two sentences:

5

- i) Define Dummy Activity & it's role in network analysis.
 ii) State various floats in network analysis.
 iii) Define the term saddle with respect to game theory.
 iv) What is meant by a fair game?
 v) Define the term ordering cost.

Q. 2 A. The following table shows details of a project. A total normal cost Rs. 1250 for entire project & indirect cost is Rs. 40 per day

20

Activity	Normal time (days)	Crash time (days)	Cost Slope for crashing (Rs./day)
1-2	5	2	30
2-3	3	2	20
2-4	2	1	30
2-5	4	2	40
3-6	2	2	---
4-8	3	2	10
5-7	3	2	35
6-8	2	1	20
7-8	3	2	45

- i) Construct a network diagram for the project & identify critical path.
 ii) What is the normal duration & corresponding total cost of the project?
 iii) Crash the project & find optimal project completion time & it's cost.

OR

B. Draw PERT network for the following data.

20

Activity	Preceding Activity	t_o	t_m	t_p
A	--	3	4	11
B	A	5	7	15
C	A	3	5	13
D	B	4	6	14
E	C	3	4	11
F	D	2	3	10
G	E	2	3	4
H	F & G	2	3	4

- i) Calculate expected time for each activity.
 ii) Find expected duration of the project?
 iii) Calculate standard deviation of the critical path
 iv) Find probability of completing the project in 25 days.

- v) Find probability of completing the project in 30 days.

Q.3

Attempt **ANY TWO** of the following:

20

- A.** Solve the following game:

		Player B			
		B1	B2	B3	B4
Player A	A1	4	-1	-2	-3
	A2	5	1	-2	-3
	A3	3	0	-2	-3
	A4	4	0	3	-3
	A5	-1	1	0	0

- B.** Solve the following game:

Player A	Player B				
	B ₁	B ₂	B ₃	B ₄	B ₅
A ₁	3	2	4	0	5
A ₂	3	4	2	4	4
A ₃	4	2	4	0	3
A ₄	0	4	0	8	4
A ₅	3	1	2	0	3

- C.** Solve the following game:

		Player B	
		B1	B2
Player A	I	-5	8
	II	5	-4
	III	0	-1
	IV	-1	6
	V	8	0

Q.4

Attempt **ANY TWO** of the following:

20

- A** A company buys a product costing Rs 30 each. Currently the company places four orders of 500 units each, in a year to meet the annual demand. The ordering cost is Rs.120. The inventory carrying cost is estimated to be 20% of the unit value. What is the total cost of existing inventory policy? How much money could be saved by employing the economic order quantity? Also find the number optimum orders and the time between two orders.
- B** The demand for a product is 2500 units per year. Purchase price of the product is Rs. 40 per unit. The ordering cost is Rs. 20 per order. Holding cost is 20% of annual inventory cost and back-order cost is Rs. 25 per unit per year. Calculate the following: (i) Economic Order Quantity, (ii) Maximum number of back-order units, (iii) Maximum inventory level, (iv) time between two successive orders and (v) total annual cost.
- C** A company produces 5000 units of a product in a year. The cost per unit is Rs. 10. The set-up cost per production run is estimated to be Rs. 180. The carrying cost is estimated to be 10% of the average inventory cost per year. The production rate is 120 units per day and sales amount to 80 units per day. Determine the optimum production lot size, the number of productions runs in a year and the total inventory cost.

Q.5

20

Attempt ANY FOUR of the following:

- A** What is Network Analysis and What are objectives of Network Analysis ?
B Draw a network diagram for the project & identify critical path & find project completion time.

Activity	1-2	1-3	2-4	2-6	3-4	4-5	5-6
Time (days)	5	3	7	10	4	8	6

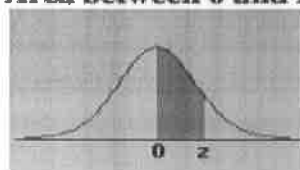
- C** Solve the following game. Also state the value of the game and optimum strategies for each player:

		Player B			
		I	II	III	IV
Player A	A1	17	12	9	32
	A2	22	11	2	7
	A3	37	-1	5	2
	A4	-8	1	-3	-3

- D** Explain the principle of Dominance.
E What is Inventory? What is the need for Inventory?
F A manufacturing firm requires 3600 units of a product per year. The purchase cost is Rs. 50 per unit. Ordering cost is Rs.10 and inventory carrying cost is 10 % of unit price. What should be Economical ordering quantity (E.O.Q.)?

*****

Standard Normal (Z) Table
Area between 0 and z

	0.00	0.01	0.02	0.03	0.04	0.05	0.06	0.07	0.08	0.09
0.0	0.0000	0.0040	0.0080	0.0120	0.0160	0.0199	0.0239	0.0279	0.0319	0.0359
0.1	0.0398	0.0438	0.0478	0.0517	0.0557	0.0596	0.0636	0.0675	0.0714	0.0753
0.2	0.0793	0.0832	0.0871	0.0910	0.0948	0.0987	0.1026	0.1064	0.1103	0.1141
0.3	0.1179	0.1217	0.1255	0.1293	0.1331	0.1368	0.1406	0.1443	0.1480	0.1517
0.4	0.1554	0.1591	0.1628	0.1664	0.1700	0.1736	0.1772	0.1808	0.1844	0.1879
0.5	0.1915	0.1950	0.1985	0.2019	0.2054	0.2088	0.2123	0.2157	0.2190	0.2224
0.6	0.2257	0.2291	0.2324	0.2357	0.2389	0.2422	0.2454	0.2486	0.2517	0.2549
0.7	0.2580	0.2611	0.2642	0.2673	0.2704	0.2734	0.2764	0.2794	0.2823	0.2852
0.8	0.2881	0.2910	0.2939	0.2967	0.2995	0.3023	0.3051	0.3078	0.3106	0.3133
0.9	0.3159	0.3186	0.3212	0.3238	0.3264	0.3289	0.3315	0.3340	0.3365	0.3389
1.0	0.3413	0.3438	0.3461	0.3485	0.3508	0.3531	0.3554	0.3577	0.3599	0.3621
1.1	0.3643	0.3665	0.3686	0.3708	0.3729	0.3749	0.3770	0.3790	0.3810	0.3830
1.2	0.3849	0.3869	0.3888	0.3907	0.3925	0.3944	0.3962	0.3980	0.3997	0.4015
1.3	0.4032	0.4049	0.4066	0.4082	0.4099	0.4115	0.4131	0.4147	0.4162	0.4177
1.4	0.4192	0.4207	0.4222	0.4236	0.4251	0.4265	0.4279	0.4292	0.4306	0.4319
1.5	0.4332	0.4345	0.4357	0.4370	0.4382	0.4394	0.4406	0.4418	0.4429	0.4441
1.6	0.4452	0.4463	0.4474	0.4484	0.4495	0.4505	0.4515	0.4525	0.4535	0.4545
1.7	0.4554	0.4564	0.4573	0.4582	0.4591	0.4599	0.4608	0.4616	0.4625	0.4633
1.8	0.4641	0.4649	0.4656	0.4664	0.4671	0.4678	0.4686	0.4693	0.4699	0.4706
1.9	0.4713	0.4719	0.4726	0.4732	0.4738	0.4744	0.4750	0.4756	0.4761	0.4767
2.0	0.4772	0.4778	0.4783	0.4788	0.4793	0.4798	0.4803	0.4808	0.4812	0.4817
2.1	0.4821	0.4826	0.4830	0.4834	0.4838	0.4842	0.4846	0.4850	0.4854	0.4857
2.2	0.4861	0.4864	0.4868	0.4871	0.4875	0.4878	0.4881	0.4884	0.4887	0.4890
2.3	0.4893	0.4896	0.4898	0.4901	0.4904	0.4906	0.4909	0.4911	0.4913	0.4916
2.4	0.4918	0.4920	0.4922	0.4925	0.4927	0.4929	0.4931	0.4932	0.4934	0.4936
2.5	0.4938	0.4940	0.4941	0.4943	0.4945	0.4946	0.4948	0.4949	0.4951	0.4952
2.6	0.4953	0.4955	0.4956	0.4957	0.4959	0.4960	0.4961	0.4962	0.4963	0.4964
2.7	0.4965	0.4966	0.4967	0.4968	0.4969	0.4970	0.4971	0.4972	0.4973	0.4974
2.8	0.4974	0.4975	0.4976	0.4977	0.4977	0.4978	0.4979	0.4979	0.4980	0.4981
2.9	0.4981	0.4982	0.4982	0.4983	0.4984	0.4984	0.4985	0.4985	0.4986	0.4986
3.0	0.4987	0.4987	0.4987	0.4988	0.4988	0.4989	0.4989	0.4989	0.4990	0.4990

Time: 3 hrs.

Total Marks: 100

N.B. 1) All questions are compulsory

2) Figures to the right indicate full marks

3) Working notes should form part of your answer

4) Use of simple calculator is allowed

Q. 1 A) State whether the following statements are true or false (Any Ten) (10)

- 1) New company is not formed in case of Absorption.
- 2) B Ltd is newly formed to take over the business of existing company A Ltd; it is called an External Reconstruction.
- 3) In merger method, entire purchase consideration needs to be discharged in equity shares only.
- 4) Bills Receivable is a monetary item.
- 5) AS-11 is applicable to foreign currency transactions.
- 6) Reporting currency is the currency used in recording the financial transactions.
- 7) A company cannot be wound up, if it is financially sound.
- 8) List A contains assets specifically pledged.
- 9) Underwriters are not liable to take up the Shares or Debentures, which are underwritten by underwriter but not subscribed by public.
- 10) Underwriting commission is payable, also on the shares taken up by the promoters.
- 11) LLP doesn't have a separate legal status.
- 12) Registration of LLP is compulsory under the LLP Act 2008.

Q. 1 B) Choose the Correct alternative from the given option and rewrite the sentence.

(Any Ten) (10)

- 1) The maximum number of partners LLP can have _____.
a) 2 Partners   b) 7 Partners   c) 50 Partners   d) No Limit
- 2) At least _____ of the designated partners of every LLP shall be a resident in India.
a) 2 Partners   b) 5 Partners   c) 7 Partners   d) 1 Partner
- 3) Shares having face value of Rs. 100, issued at a premium of Rs. 50 per share. The underwriting commission will be calculated on Rs. _____.
a) Rs. 100   b) Rs. 150   c) Rs. 50   d) Rs. 90
- 4) When an underwriter agrees to buy a definite number of shares in addition to unsubscribed shares, it is termed as _____.
a) Complete underwriting   b) Firm underwriting   c) Sole underwriting
d) Partial Underwriting
- 5) When the sale proceeds of pledged security are not sufficient to pay off secured creditors fully, the balance due to them should be added to _____.
a) Unsecured Creditors   b) Preferential Creditors   c) Debenture holders
d) Preference Share Capital
- 6) _____ are past shareholders of the company, who were shareholders within the 12 months before the winding up.
a) List A Contributories   b) List B Contributories   c) List C Contributories

d) List D Contributories.

7) Currency other than the reporting currency is _____.

a) US Dollar (US \$)   b) Indian Rs. (₹)   c) Foreign Currency   d) euro (€)

8) _____ is the rate at which one currency can be exchanged for another currency.

a) Average Rate   b) Closing rate   c) Exchange Rate   d) Monetary rate

9) _____ is not a monetary item.

a) Debtors   b) Bills Payable   c) Cash   d) Inventory

10) In case of pooling of interest method, transferee company should record assets at _____

a) Cost   b) Market value   c) Agreed Value   d) Book Value

11) If Sonali Ltd. is taken over by Purva Ltd. it is called as _____.

a) Amalgamation   b) Absorption   c) External Reconstruction

d) Internal Reconstruction

12) When preference shares are settled at a premium during amalgamation, the premium is _____ in the books of transferor company.

a) Debited to Realisation A/c   b) Credited to Realisation A/c

c) Debited to Securities Premium a/c   d) None of the above

Q.2 A) Following are the Balance Sheets of Keshav Ltd. & Karanjkar Ltd. as on 31st March 2024.

Balance Sheets (20)
As on 31st March 2024.

Liabilities	Keshav Ltd. Rs.	Karanjkar Ltd. Rs.	Assets	Keshav Ltd. Rs.	Karanjkar Ltd. Rs.
Equity Shares of Rs. 100 each fully paid up	15,00,000	22,50,000	Land & Building	13,30,500	14,99,000
10%Preference Shares of Rs. 100 each	8,43,000	11,25,000	Plant & Machinery	11,25,000	15,38,000
General Reserve	2,82,000	2,56,000	Stock	3,37,500	4,69,000
Statutory Reserve	65,000	1,00,000	Sundry Debtors	2,62,500	6,28,000
9% Debentures	2,00,000	1,57,000	Bank	22,500	45,000
Sundry Creditors	1,88,000	2,91,000			
Total	30,78,000	41,79,000		30,78,000	41,79,000

On the above date Karanjkar Ltd. takes over Keshav Ltd. on the following terms & Conditions:

1) All Assets and Liabilities are taken over at book value except the following which were revalued as follows:

Land & Building Rs. 12,50,000, and Plant & Machinery Rs. 11,50,000

- 2) 10% Preference Shareholders of Keshav Ltd. to be discharged at 10% Premium by issue of 9% Preference Shares of Rs. 100 each at par from Karanjkar Ltd.
- 3) Equity Shareholders of Keshav Ltd. will receive 15,500 Equity Shares of Rs. 100 each at 10% Premium from Karanjkar Ltd. and Rs. 2,200 in Cash.
- 4) Sundry Debtors of Karanjkar Ltd. include Rs. 30,000 due from Keshav Ltd.
- 5) Debentures of Keshav Ltd. to be converted into equivalent numbers of debentures of Karanjkar Ltd.
- 6) Statutory Reserves are to be maintained for next three years.

You are required to:

- 1) Calculate Purchase Consideration
- 2) Pass Journal Entries in the books of Karanjkar Ltd.
- 3) Prepare Balance Sheet of Karanjkar Ltd. after amalgamation.

OR

Q.2 B) M&T Company., went in voluntary liquidation on 31-12-2024 when its Balance Sheet was as follows: (10)

Liabilities	₹	Assets	₹
Share Capital:		Freehold property	5,80,000
50,000 Equity shares of ₹ 10 each, fully paid up	5,00,000	Machinery	2,89,000
6,000 - 5% Cumulative preference shares of ₹ 100 each	6,00,000	Motor vehicle	57,500
Reserves & Surplus	50,000	Stock	2,11,000
5% Debentures	1,00,000	Debtors	74,000
Interest on Debentures due	2,500	Profit and Loss A/c	2,14,000
Bank Loan (Secured on Motor Vehicle)	58,000		
Creditors	1,15,000		
	14,25,500		14,25,500

Additional Information:

- (a) The preference dividends were in arrears for 2 years.
- (b) The liquidator realized the assets as follows:

Asset	Realized Value (₹)
Freehold property	7,00,000
Machinery	2,40,000
Motor Vehicle	59,000
Stock	1,50,000
Debtors	60,000

- (c) Creditors were paid after deducting a discount of 5%.
- (d) The debentures were repaid on 31-12-2024 along with interest.
- (e) Liquidation expenses were ₹ 4,500.
- (f) Liquidator's remuneration was 2% on the assets realized.

You are required to prepare Liquidators Final Statement of Account.

Q.2 C) Zigzag Ltd., imported goods worth \$25,000 from Caterpillar Ltd. of Texas. U.S on 1st November 2023, when the exchange rate was 1\$ = ₹78 (10)

Payments were made as follows:

Date of transactions	\$	Exchange Rate (₹)
15/12/2023	8,000	79
05/01/2024	6,000	76
17/02/2024	4,000	80
25/03/2024	7,000	75

Pass journal entries in the books of Zigzag Ltd

Q.3 A) Aarav Exports Ltd. of Mumbai exported goods worth \$1,20,000 on 10th February, 2023 to Leman Inc., of the USA. (20)

The payment for the same was received as follows:

20 th March, 2023	- \$25,000
30 th March, 2023	- \$15,000
5 th April, 2023	- \$20,000
15 th May, 2023	- \$30,000
10 th June, 2023	- \$10,000
25 th June, 2023	- \$20,000

The Exchange Rate for \$1 was as follows:

10 th February, 2023	- ₹70
20 th March, 2023	- ₹72
30 th March, 2023	- ₹72
31 st March, 2023	- ₹74
5 th April, 2023	- ₹71
15 th May, 2023	- ₹73
10 th June, 2023	- ₹74
25 th June, 2023	- ₹75

The company follows the financial year as the accounting year.

Pass Journal Entries for the above foreign exchange transactions in the books of Aarav Exports Ltd and also Prepare Foreign Exchange Fluctuation A/c for the year 2022-23 and 2023-24.

OR

Q.3 B) Milap Ltd. went into voluntary liquidation on 1st May, 2024. Assets realized by liquidator amounted to ₹ 3,50,000. Cash Balance as on 1st May, 2024 ₹ 25,000. The following are the particulars with regard to its liabilities as on the above date: (10)

15,000 8% Preference of ₹10 each fully paid	₹ 1,50,000
28,000 Equity Shares of ₹10 each, ₹8 paid up	₹ 2,24,000
12,000 Equity Shares of ₹ 10 each fully paid up	₹ 1,20,000
12% Debentures	₹ 1,00,000
Creditors (Including Preferential Creditors ₹25,000)	₹ 1,00,000

The cost of liquidation came to ₹ 10,000. Liquidator's remuneration was fixed @ 2% on assets realised (excluding cash balance). All payments were made on 1st May, 2024.

Prepare Liquidator Final Statement of Account.

Q.3 C) On 31st March 2024; the Balance Sheet of Mehvish Ltd. was as follows: (10)

Liabilities	Amount Rs.	Assets	Amount Rs.
40,000 Equity Shares of Rs. 10 each fully paid	4,00,000	Land & Building	80,000
10% Debentures	60,000	Patents	30,000
Creditors	40,000	Other Assets	3,29,000
		Cash	1,000
		Profit & Loss A/c	56,000
		Preliminary Expenses	4,000
Total	5,00,000	Total	5,00,000

A scheme of reconstruction was agreed upon as follows:

- 1) A new company Kazi Ltd; is to be formed with an authorized Equity Share Capital of Rs. 6,50,000 (Share of Rs. 10 each).
- 2) Debentures of Mehvish Ltd. taken over by Kazi Ltd. and issued them 6,000 equity shares of Rs.10 each of Kazi Ltd.
- 3) Creditors are to be taken over by the Kazi Ltd; at book value.
- 4) Other Assets taken over at Rs. 2,59,000 and Land & Building at book value.
- 5) Patents were sold by Mehvish Ltd. for Rs. 2,000
- 6) Cash is also taken over by Kazi Ltd.
- 7) Expenses of Reconstruction Rs. 1,000 paid by Mehvish ltd.
- 8) Kazi ltd. Discharged Entire Purchase Consideration in Equity Shares of Rs. 10 each issued at par.

You are required to calculate the Purchase Consideration and Prepare Realisation A/c, New Companies A/c, Equity Shareholders A/c and Bank A/c in the books of Mehvish Ltd.

Q.4 A) Megha and Nishi are equal partners running a business in the name of Shivam Enterprises. The Balance Sheet of the firm as on 31st March, 2024. was as follows: (20)

Balance Sheet as on 31st March, 2024

Liabilities	₹	Assets	₹
Sundry Creditors	25,000	Bank Balance	10,000
Bills Payable	15,000	Bills Receivable	13,000
10% Mortgage Loan	8,000	Debtors	27,000
Reserve Fund	6,000	Stock	30,000
<u>Capital Accounts:</u>		Machinery	18,000
Megha	70,000	Building	76,000
Nishi	50,000		
Total	1,74,000	Total	1,74,000

On 1st April 2024, the firm decided to convert into LLP. The terms were as follows:

1. Buildings and Stock to be taken over at ₹75,000 and ₹35,000 respectively. The remaining assets to be taken over at book values.
2. Goodwill of the firm to be valued at ₹ 51,000.
3. The firm is to discharge the 10% Mortgage Loan. Other liabilities to be taken over by the LLP.
4. Dissolution expenses amounted to ₹2,000, which are to be borne by the firm.

Show:

a) Statement of Purchase Consideration.

b) Realisation A/c, Partners Capital A/c and LLP A/c in the books of Shivam Enterprises.

c) Journal Entries in the books of the LLP.

OR

Q.4 B) Ramdas Ltd; issued 6,50,000 Equity Shares of Rs. 10 each, at a premium of Rs. 2 Per share (entire amount is payable with application). The whole issue was underwritten by Bhagyashri, Purva, Soniya and Pooja as follows:

Bhagyashri 40%, Purva 30%, Soniya 20% and Pooja 10%

Company received applications for 5,56,000 Equity Shares including marked application as below:

Bhagyashri 1,55,000 Shares

Purva 1,95,000 Shares

Soniya 75,000 Shares

Pooja 71,000 Shares

Underwriters are entitled to get 5% commission on issue price.

From the above information find out the liability of underwriters and give journal entries (Including Application money received from public) in the books of Ramdas Ltd. (20)

Q.5 A) What is Amalgamation? Explain various methods of calculating purchase consideration. (10)

Q.5 B) Explain the procedure to convert Partnership into LLP. (10)

OR

Q.5 C) Write Short Notes (Any Four) (20)

1. Statement of Affairs
2. Conditional Underwriting
3. Non-Monetary items
4. Purchase Method in Amalgamation
5. Designated Partners
6. Marked Applications

मराठी भाषांतर

वेळ: ३ तास

गुण: १००

N.B. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात

उत्तरासाठीचे टाचणतळटीपा उत्तराचा भाग मानला जाईल

साध्या गणन यंत्राचा वापर करू शकता

इंग्रजी भाषेतील मूळ प्रश्न प्रमाण मानावेत

प्र १.. खालील विधाने सत्य कि असत्य आहेत हे सांगा (कोणतेही दहा)

(१०)

- १) अवशोषणाच्या बाबतीत नवीन कंपनी स्थापन केली जात नाही.
- २) विद्यमान कंपनी अ लिमिटेडचा व्यवसाय ताब्यात घेण्यासाठी ब लिमिटेड ही कंपनी नवीनच स्थापन केली जाते; त्याला बाह्य पुनर्रचना म्हणतात.
- ३) विलीनीकरण (मर्जर) पद्धतीमध्ये, संपूर्ण खरेदीचा मोबदला फक्त इक्विटी शेअर्समध्येच द्यावा लागतो.
- ४) प्राप्त होणारी बिले ही एक आर्थिक घटक आहे.
- ५) AS-११ परकीय चलन व्यवहारांना लागू आहे.
- ६) रिपोर्टिंग चलन हे आर्थिक व्यवहार रेकॉर्ड करण्यासाठी वापरले जाणारे चलन आहे.
- ७) जर कंपनी आर्थिकदृष्ट्या चांगली असेल तर ती बंद करता येत नाही.
- ८) यादी अ मध्ये विशेषतः तारण ठेवलेल्या मालमत्ता असतात.
- ९) ज्या भागांची किंवा कर्जरोख्यांची हमिदाराने हमी घेतली आहे परंतु जनतेने ते खरेदी केले नसतील तर असे भाग किंवा कर्जरोखे हमिदाराने घेणे बंधनकारक नाही.
- १०) प्रवर्तकांनी घेतलेल्या शेअर्सवर देखील हमिदारास कमिशन देय आहे.
- ११) एलएलपीला स्वतंत्र कायदेशीर दर्जा नाही.
- १२) एलएलपी कायदा २००८ अंतर्गत एलएलपीची नोंदणी अनिवार्य आहे.

प्र १ ब) दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा आणि वाक्य पुन्हा लिहा. (कोणतेही दहा)

(१०)

- १) एलएलपीमध्ये जास्तीत जास्त भागीदारांची संख्या _____ असू शकते.
अ) २ भागीदार   ब) ७ भागीदार   क) ५० भागीदार   ड) अमर्याद
- २) प्रत्येक एलएलपीच्या नियुक्त भागीदारांपैकी किमान _____ हे भारतातील रहिवासी असावेत.
अ) २ भागीदार   ब) ५ भागीदार   क) ७ भागीदार   ड) १ भागीदार
- ३) १०० रुपये दर्शनी मूल्य असलेले शेअर्स, जे प्रति शेअर ५० रुपये प्रीमियम वर विक्रीस काढले. हमीदाराच्या कमिशनची गणना रु. _____ वर केली जाईल.
अ) १०० रुपये   ब) १५० रुपये   क) ५० रुपये   ड) रु. ९०
- ४) जेव्हा हमीदार न विकलेल्या भागाव्यतिरिक्त निश्चित संख्येचे भाग खरेदी करण्यास सहमती देतो, तेव्हा त्याला _____ म्हणतात
अ) पूर्ण हमी   ब) फर्म हमीदार   क) एकल हमी   ड) आंशिक हमी

५) जेव्हा तारण ठेवलेल्या कर्जदारांना पूर्णपणे परतफेड करण्यासाठी तारण ठेवलेल्या मालमतेच्या विक्रीतून मिळणारे उत्पन्न पुरेसे नसते, तेव्हा त्यांच्याकडे असलेली थकबाकी _____ मध्ये जोडली जाते.

अ) असुरक्षित कर्जदार   ब) प्राधान्य कर्जदार   क) कर्जरोखे धारक

ड) अग्रहक्क भागभांडवल

६) _____ हे कंपनीचे भूतकाळातील भागधारक आहेत जे कंपनी बंद होण्यापूर्वी १२ महिन्यांत भागधारक होते.

अ) यादी अ योगदानकर्ते   ब) यादी ब योगदानकर्ते   क) यादी क योगदानकर्ते

ड) यादी ड योगदानकर्ते.

७) रिपोर्टिंग चलनाव्यतिरिक्त इतर चलन म्हणजे _____ आहे.

अ) अमेरिकन डॉलर (यूएस डॉलर)   ब) भारतीय रुपये (₹)   क) परकीय चलन

ड) युरो (€)

८) _____ हा दर आहे ज्यावर एका चलनाची दुसऱ्या चलनासाठी देवाणघेवाण करता येते.

अ) सरासरी दर   ब) बंद होणारा दर   ब) विनिमय दर   ड) चलन दर

९) _____ ही आर्थिक बाब नाही.

अ) ऋणको   ब) देय देयके   क) रोख रक्कम   ड) मालसाठा

१०) पुलिंग ऑफ इंटररेस्ट या पद्धतीमध्ये, हस्तांतरण कंपनीने मालमत्ता _____ वर नोंदवावी.

अ) किंमत   ब) बाजार मूल्य   क) मान्य मूल्य   ड) पुस्तक मूल्य

११) जर सोनाली लिमिटेडला पूर्वा लिमिटेडने ताब्यात घेतली तर त्याला _____ असे म्हणतात.

अ) एकत्रीकरण   ब) अवशोषण   क) बाह्य पुनर्बांधणी   ड) अंतर्गत पुनर्बांधणी

१२) जेव्हा अग्रहक्क भागांना एकत्रीकरणादरम्यान अधिभार दिला जातो, तेव्हा ट्रान्सफरर कंपनीच्या पुस्तकात अधिभार _____ असतो.

अ) स्थावरीकरण खात्यामध्ये नावे केले जाते

ब) स्थावरीकरण खात्यामध्ये जमा केले जाते

क) अधिभार खात्यामध्ये नावे केले जाते

ड) वरीलपैकी काहीही नाही.

प्र.२ अ) दिनांक ३१ मार्च २०२४ चा केशव लि. आणि करंजकर लि. चा ताळेबंद खाली दिला आहे.

(२०)

ताळेबंद
३१ मार्च २०२४

जबाबदाऱ्या व देणी	केशव लि. रु.	करंजकर लि. रु.	मालमत्ता व येणी	केशव लि. रु.	करंजकर लि. रु.
सामान्य भाग रु. १०० चा एक	१५,००,०००	२२,५०,०००	जमीन व इमारत	१३,३०,५००	१४,९९,०००
१०% अग्रहक्क भाग रु. १०० चा एक	८,४३,०००	११,२५,०००	यंत्र व यंत्र	११,२५,०००	१५,३८,०००
राखीव निधी	२,८२,०००	२,५६,०००	मालसाठा	३,३७,५००	४,६९,०००
वैधानिक निधी	६५,०००	१,००,०००	ऋणको	२,६२,५००	६,२८,०००
९% कर्जरोखे	२,००,०००	१,५७,०००	बँक	२२,५००	४५,०००
धनको	१,८८,०००	२,९१,०००			
एकूण	३०,७८,०००	४१,७९,०००	एकूण	३०,७८,०००	४१,७९,०००

वरील तारखेला करंजकर लिमिटेड खालील अटी आणि शर्तीवर केशव लिमिटेडचा ताबा घेते:

१) खालील मालमत्ता सोडून सर्व मालमत्ता आणि दायित्वे पुस्तकी मूल्यावर घेतली जातात, मालमत्ता पुनर्मूल्यांकन करून घेतल्या गेल्या त्या खालीलप्रमाणे आहेत:

जमीन आणि इमारत रु. १२,५०,००० आणि यंत्र व यंत्रसामग्री रु. ११,५०,०००

२) केशव लि. च्या १०% अग्रहक्क भागधारकांना १०% अधिभार देण्यात आला व त्यांना करंजकर लि.चे ९% अग्रहक्काचे भाग रु. १०० चा एक दर्शनी मुल्यास दिला गेले.

३) केशव लिमिटेडचे सामान्य भागधारकांना करंजकर लिमिटेडकडून रु.१०० दर्शनी मूल्य असलेला भाग १०% अधिभारासह एकूण १५,५०० सामान्य भाग देण्यात आले आणि रु. २,२०० रुपये रोखीने देण्यात आले.

४) करंजकर लिमिटेडच्या ऋणको मध्ये केशव लिमिटेडकडून येणे रु.३०,००० समाविष्ट आहे.

५) केशव लिमिटेडचे कर्जरोखे करंजकर लिमिटेडच्या कर्जरोख्यांच्या समतुल्य संख्येत रूपांतरित केले गेले.

६) पुढील तीन वर्षांसाठी वैधानिक राखीव रक्कम राखायची आहे.

तुम्हाला विनंती करण्यात येते कि:

१) खरेदीचा किमतीची गणना करा

२) करंजकर लिमिटेडच्या पुस्तकांमध्ये रोज कीर्द तयार करा.

३) एकत्रीकरणानंतर करंजकर लिमिटेडचा ताळेबंद तयार करा.

किंवा

प्र.२ ब) एम. & टी. कंपनीने दिनांक ३१/०३/२०२४ रोजी ऐच्छिक दिवाळखोरी स्वीकारली. त्यावेळेचा तिचा ताळेबंद खालीलप्रमाणे आहे. (१०)

ताळेबंद

जबाबदार्या व देणी	₹	मालमत्ता व येणी	₹
शेअर भांडवल:		मुक्त मालमत्ता	५,८०,०००
५०,००० समभाग ₹१० प्रत्येकी, पूर्णपणे भरलेले	५,००,०००	यंत्रसामग्री	२,८९,०००
६,००० – ५ % अग्रहक्काचे भाग ₹१०० प्रत्येकी	६,००,०००	मोटर वाहन	५७,५००
राखीव निधी व नफा	५०,०००	मालसाठा	२,११,०००
५ % कर्जरोखे	१,००,०००	ऋणको	७४,०००
कर्जरोख्यावरील थकीत व्याज	२,५००	नफा तोटा खाते	२,१४,०००
बँक कर्ज (मोटर वाहनावर तारण)	५८,०००		
धनको	१,१५,०००		
एकूण	१४,२५,५००	एकूण	१४,२५,५००

अधिकची माहिती:

(अ) अग्रहक्क भागांचा लाभांश २ वर्षांपासून थकीत आहे .

(ब) लिक्विडेटरने मालमत्ता खालीलप्रमाणे विक्री केली:

मालमत्ता वसूल रक्कम (₹)

मुक्त मालमत्ता ७,००,०००

यंत्रसामग्री २,४०,०००

मोटर वाहन ५९,०००

साठा १,५०,०००

देणेकरी ६०,०००

क) धनकोना ५% सवलतीवर पैसे देण्यात आले

ड) कर्जरोख्यांची थकीत व्याजासह रक्कम दिनांक ३१/१२/२०२४ रोजी अदा करण्यात आली.

इ) लिक्विडेशन खर्च रु. ४,५०० आला आहे.

फ) लिक्विडेटर चे मानधन मालमतेच्या वसूल किमतीच्या २% देण्याचे ठरविण्यात आले.

प्र.२ क) झिगझ्याग लि. ने १ नोव्हेंबर २०२३ रोजी यु.एस.ए. टेक्सास येथील क्याटरपिलर लि. कडून \$२५,००० किमतीचा माल आयात केला. त्यावेळी विनिमय दर होता १ \$ = रु.७८.
(१०)
त्याचे पैसे खालीलप्रमाणे भागविण्यात आले:

व्यवहाराची तारीख	रक्कम अदा (\$)	विनिमय दर प्रती \$ (रु.)
१५/१२/२०२३	८,०००	७९
०५/०१/२०२४	६,०००	७६
१७/०२/२०२४	४,०००	८०
२५/०३/२०२४	७,०००	७५

झिग झ्याग लि. च्या पुस्तकात रोजकीर्द तयार करा .

प्र.३ अ) आरव एक्सपोर्ट लि. मुंबई यांनी १० फेब्रुवारी २०२३ रोजी लेमन इंक यु.एस.ए. यांना \$ १,२०,००० किमतीचा माल निर्यात केला.

सदर व्यवहाराची रक्कम खालीलप्रमाणे प्राप्त झाली:

२० मार्च २०२३ - \$ २५,०००

३० मार्च २०२३ - \$ १५,०००

५ एप्रिल २०२३ - \$ २०,०००

१५ मे २०२३ - \$ ३०,०००

१० जून २०२३ - \$ १०,०००

२५ जून २०२३ - \$ २०,०००

एका \$ चा रुपयातील विनिमय दर खालीलप्रमाणे आहे.

१० फेब्रुवारी २०२३ - ₹७०

२० मार्च २०२३ - ₹ ७२

३० मार्च २०२३ - ₹ ७२

३१ मार्च २०२३ - ₹ ७४

५ एप्रिल २०२३ - ₹ ७१

१५ मे २०२३ - ₹ ७३

१० जून २०२३ - ₹ ७४

२५ जून २०२३ - ₹ ७५

वरील सर्व व्यवहारांची आरव एक्सपोर्ट लि. च्या पुस्तकांमध्ये रोजकीर्द व परकीय चलन चढ उतार खाते तयार करा.

किंवा

प्र.३ ब) मिलाप लिमिटेड १ मे २०२४ रोजी स्वैच्छिक लिक्विडेशनमध्ये गेली. लिक्विडेटरने वसूल केलेली मालमत्ता ₹ ३,५०,००० इतकी होती. १ मे २०२४ रोजी रोख शिल्लक ₹ २५,००० होती. वरील तारखेला त्यांच्या दायित्वांबाबतचे तपशील खालीलप्रमाणे आहेत: (१०)

विवरण	₹
१५,०००, ८% अग्रहक्क भाग प्रत्येकी ₹१० पूर्ण वसूल	१,५०,०००
२८,००० समभाग, रु. १० चा एक, रु. ८ प्रती भाग वसूल	२,२४,०००
१२,००० समभाग, रु. १० चा एक, पूर्ण वसूल	१,२०,०००
१२% कर्जरोखे	१,००,०००
देणेकरी (प्राधान्य देणेकरी ₹२५,००० यांचा समावेश)	१,००,०००

अधिकची माहिती:

अ) दिवाळखोरी खर्च रु. १०,००० आहे.

ब) लीक्विडेटरला एकूण वसूल रकमेच्या २% प्रमाणे (रोख शिल्लक वगळून) मानधन देण्यात येईल.

क) सर्व देयके १ मे २०२४ रोजी अदा करण्यात आली.

लीक्विडेटरचे अंतिम हिशेब पत्रक तयार करा.

प्र.३ क) दिनांक ३१ मार्च २०२४ चा मेहविश लि. चा ताळेबंद खाली दिला आहे.:

(१०)

देणी व जबाबदाऱ्या	रक्कम रु.	मालमत्ता व येणी	रक्कम रु.
४०,००० सामान्य भाग रु. १० चा एक	४,००,०००	जमीन व इमारत	८०,०००
१०% कर्जरोखे	६०,०००	पेटंट	३०,०००
धनको	४०,०००	इतर मालमत्ता	३,२९,०००
		रोख रक्कम	१,०००
		नफा तोटा खाते	५६,०००
		कंपनी स्थापना खर्च	४,०००
एकूण	५,००,०००	एकूण	५,००,०००

पुनर्बांधणी योजनेवर खालीलप्रमाणे सहमती झाली:

१) ६,५०,००० रुपये (प्रत्येकी १० रुपये शेअर) च्या अधिकृत इक्विटी शेअर कॅपिटलसह काझी लिमिटेड ही एक नवीन कंपनी स्थापन केली जाईल.

- २) मेहविश लिमिटेडचे डिबेंचर काझी लिमिटेडने ताब्यात घेतले आणि त्यांना काझी लिमिटेडचे प्रत्येकी १० रुपये किंमतीचे ६,००० इक्विटी शेअर्स जारी केले.
- ३) कर्जदारांना काझी लिमिटेडने ताब्यात घेतले पाहिजे: पुस्तकी मूल्यावर.
- ४) इतर मालमत्ता २,५९,००० रुपये आणि जमीन आणि इमारत पुस्तकी मूल्यावर घेतली.
- ५) पेटंट मेहविश लिमिटेडने २००० रुपयांना विकले.
- ६) रोख रक्कम देखील काझी लिमिटेडने ताब्यात घेतली.
- ७) पुनर्बाधणीचा खर्च मेहविश लिमिटेडने १,००० रुपये भरला.
- ८) काझी लिमिटेडने संपूर्ण खरेदीचा मोबदला रु. च्या इक्विटी शेअर्समध्ये सोडला. १० प्रत्येकी सममूल्य जारी केले.

तुम्हाला मेहविश लिमिटेडच्या पुस्तकांमध्ये खरेदी विचार आणि तयारी पूर्तता खाते, नवीन कंपन्यांचे खाते, इक्विटी शेअरहोल्डर्सचे खाते आणि बँक खाते मोजावे लागेल.

प्र.४ अ) शिवम इंटरप्रयाजेस मध्ये मेघा आणि निशी या समान भागीदार आहेत. या भागीदारीचा दिनांक ३१ मार्च २०२४ रोजीचा ताळेबंद खाली दिला आहे. (२०)

ताळेबंद दिनांक ३१ मार्च, २०२४

जबाबदाऱ्या व देणी	₹	मालमत्ता व येणी	₹
धनको	२५,०००	बँकेतील शिल्लक	१०,०००
देय बिले	१५,०००	येणे बिले	१३,०००
१० % गहाण कर्ज	८,०००	ऋणको	२७,०००
राखीव निधी	६,०००	माल साठा	३०,०००
भांडवल खाते:		यंत्रसामग्री	१८,०००
- मेघा	७०,०००	इमारत	७६,०००
- निशी	५०,०००		
एकूण	१,७४,०००	एकूण	१,७४,०००

१ एप्रिल २०२४ रोजी भागीदारी संस्थेने एल.एल.पी. मध्ये आपला व्यवसाय रुपांतरीत करण्याचा निर्णय घेतला त्यासाठी खालील अटी व शर्ती आहेत:

- १) इमारत आणि मालसाठा अनुक्रमे ₹७५,००० आणि ₹३५,००० ला घेण्यात आला. उर्वरित मालमत्ता पुस्तक मूल्यांवर स्वीकारली जाईल.

- २) भागीदारी संस्थेच्या नाव्लौकीकाचे मुल्यांकन रु. ५१.००० करण्यात आले.
- ३) १० % गहाण कर्ज भागीदारी संस्थेने द्यावे. इतर सर्व देणेकरी एल.एल.पी. ने घेतल्या आहेत
- ४) लिक्विडेशन खर्च रु. २.००० आहे . जो भागीदारी संस्थेने द्यायचा आहे.

कृपया खालील गोष्टी दर्शवा:

- a) खरेदी किमतीची गणना करा.
- b) निवारण खाते, भागीदारांचे भांडवल खाते आणि LLP खाते शिवम एंटरप्रायझेसच्या पुस्तकांमध्ये तयार करा .
- c) LLP च्या पुस्तकांमध्ये जर्नल नोंदी करा.

किंवा

प्र.४ ब) रामदास लिमिटेडने प्रत्येकी १० रुपये किमतीचे ६,५०,००० भाग प्रति भाग २ रुपये अधिभारासह विक्रीस काढले (संपूर्ण रक्कम अर्जासह देय आहे). संपूर्ण भाग भाग्यश्री, पूर्वा, सोनिया आणि पूजा यांनी खालीलप्रमाणे जोखीमांकित केले:

भाग्यश्री ४०%, पूर्वा ३०%, सोनिया २०% आणि पूजा १०%

कंपनीला ५,५६,००० सामान्य भागासाठी अर्ज प्राप्त झाले ज्यात खालीलप्रमाणे चिन्हांकित अर्ज समाविष्ट आहे:

भाग्यश्री १,५५,००० भाग

पूर्वा १,९५,००० भाग

सोनिया ७५,००० भाग

पूजा ७१,००० भाग

जोखीमांकाना विक्री किमतीवर ५% कमिशन दिले जाणार आहे. वरील माहितीवरून जोखीमांकाची जबाबदारी शोधा आणि रामदास लिमिटेडच्या पुस्तकांमध्ये जर्नल नोंदी (जनतेकडून मिळालेल्या अर्जाच्या पैशासह) द्या. (२०)

प्र.५ अ) विलीनीकरण म्हणजे काय? खरेदी किमतीची गणना करण्याच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा. (१०)

प्र.५ ब) भागीदारी व्यवसायाचे एल.एल.पी. मध्ये रुपांतरी करण्याची लेखा पद्धती विषद करा (१०)

किंवा

प्र.५ क) टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

(२०)

- १) स्टेटमेंट ऑफ अफेअर्स
  - २) सशर्त जोखीमांक
  - ३) अनार्थिक (Non-Monetary) मालमत्ता
  - ४) विलीनिकारनातील खरेदी पद्धत (Purchase method)
  - ५) नामनिर्देशित भागीदार
  - ६) चिन्हांकित अर्ज
-

Time: 3 Hours

Total Marks: 100

Instructions:

- i. Figures to the right indicate full marks.
- ii. Working notes should form part of your answers.
- iii. Use of simple calculator is allowed.

Q1 A) Select the most appropriate option and rewrite the full sentence.(Any 10) (10)

1. Under Non-integrated accounting system Selling overheads is absorbed by
(A) Finished Goods Ledger control account (B) W.I.P Ledger control account
(C) Store Ledger control account (D) Cost of sales account
2. Under Non-integrated accounting system direct wages is allocated to....
(A) Finished Goods Ledger control account (B) W.I.P Ledger control account
(C) Store Ledger control account (D) Cost of sales account
3. If the work done is more than 25% and less than 50%
(A) No profit is credited to P&L A/c (B) $\frac{1}{4}$ of Notional profit is credited to P & L A/c
(C) $\frac{1}{3}^{\text{rd}}$ of Notional profit is credited to P & L A/c (D) $\frac{2}{3}^{\text{rd}}$ of Notional profit is credited to P & L A/c
4. In contract costing Cost of architect fees is
(A) Debited to contract A/c (B) Credited to contract A/c
(C) Ignored from contract A/c (D) Debited to P & L A/c
5. Work certified is ₹ 3,00,000 ,cash received is 80% of work certified ,then cash received is
(A) ₹ 3,40,000 (B) ₹ 2,40,000 (C) ₹ 2,00,000 (D) ₹ 2,50,000
6. Abnormal loss arises when
(A) Actual loss is less than expected loss. (B) Actual loss is more than expected loss.
(C) Actual loss is equal to expected loss. (D) Actual loss is less than normal loss.
7. Decrease in sales price
(A) does not affect the break-even point (B) lowers the break-even point
(C) increase the net profit (D) Increases the break-even point
8. Fixed cost per unit decreases when
(A) production volume increases (B) production volume decreases
(C) variable cost per unit decreases (D) prime cost per unit decreases
9. Margin of safety is referred to as
(A) excess of sales over break-even sales (B) excess of sales over fixed cost
(C) excess of sales over variable cost (D) excess of sales over budgeted sales
10. The stages in the life cycle of a product include
(A) Variance Analysis (B) Cost Driver (C) Sub contracting (D) Growth
11. A company has sales of ₹ 2 00,000; P/V Ratio is 20% and fixed cost is ₹ 15,000; the profit will be
(A) ₹ 25,000 (B) ₹ 20,000 (C) ₹ 35,000 (D) ₹ 40,000

- Q1 B) State whether the following statements are True or False.(Any 10)**

1. Stores ledger contains wages paid.
2. Under non-integrated accounting system selling overheads absorbed by W.I.P ledger control A/C .
3. Plant taken on hire is debited to contract A/c by hire charges.
4. Sub-contract cost is not debited to contract A/c.
5. Process costing is a method where cost of a product is ascertained at each stage in production.
6. Abnormal gain is valued at scrap value.
7. Balance on Abnormal Loss A/c is transferred to costing Profit & Loss A/c.
8. Marginal cost is fixed cost.
9. Standard costing is helpful in planning.
10. A cost variance is a difference between standard cost and actual cost.
11. Activity based costing is a technique of allocation of overheads.
12. Under ABC costs are grouped according to what drives them.

Q2.A) DARSH Industries Ltd. is manufacturing a product which passes through three consecutive processes i.e. Process D, Process A, and Process R. The following figures have been taken from their books for the year ended 31st March, 2024. **(20)**

Particulars	Process D	Process A	Process R
No. Of units introduced	2,500	-	-
Rate per unit of units introduced ₹	200	-	-
Output during the year (units)	2125	1875	1625
Normal loss (% on units introduced in each process)	10%	20%	15%
Scrap value per unit ₹	50	75	100
Process Stock			
Opening (units)	375	500	375
Closing (units)	250	375	250
Value of Opening stock per unit ₹	275	425	600
Process Materials ₹	192500	197875	93500
Wages ₹	81250	100000	71000
Manufacturing Overheads ₹	71250	100000	71000

Closing stock is to be valued at respective cost of each process. You are required to prepare :

- a) Process Accounts
b) Process Stock Accounts

OR

Q2.B) XYZ Ltd . provides you the following information for the year ended 31st March 2020.

Particulars	Processes		
	X	Y	Z
Raw materials (units)	3000	610	650
Cost of Raw material per unit ₹	3	3	4
Direct wages ₹	8500	6000	3750
Production Overheads ₹	4640	2300	2400
Normal Loss(% of total no. of units entering to the process)	4%	5%	3%
Wastage (% of total no . of units entering to the process)	6%	5%	4%
Scrap per unit of wastages ₹	3	4	5
Output transferred to subsequent process	70%	60%	...
Output sold at the end of the process	30%	40%	100%
Selling price per unit ₹	10	14	20

Prepare process of X, Y and Z account.

Q3.A) V.J Ltd. follows non-integrated system of accounting. Following is the Trial Balance as on 01-03-2024:

Particulars	Dr. ₹	Cr. ₹
Stores Ledger Control A/c	3,40,000	-
Work-in-Progress Control A/c	4,56,000	-
Finished Goods Control A/c	2,40,000	-
Cost Ledger Control A/c	-	10,36,000
Total	10,36,000	10,36,000

Following were the transaction during the month of March 2024 :

Particular	₹
Material Purchase	10,00,000
Material issued to Production	9,44,000
Direct Wages paid	14,00,000
Manufacturing Overheads paid	8,92,000
Manufacturing Overheads recovered	8,88,800
Selling and Distribution Overheads incurred	3,08,000
Selling and Distribution Overheads applied to Cost of Sales	3,06,400
Work-in-progress at the end	4,94,000
Stock of Finished Goods at the end	2,94,000
Sales	32,00,000

Prepare the following accounts for the Month:

- (a) Stores Ledger Control A/c
- (b) Work-in-Progress Control A/c
- (c) Finished Goods Ledger Control A/c
- (d) Cost Ledger Control A/c
- (e) Factory Overhead Control A/c
- (f) Office Overhead Control A/c
- (g) Selling and Distribution Overhead Control A/c
- (h) Costing Profit and Loss A/c

OR

(20)

Work certified Rs.30,00,000

e) Cash received is 100 % of work certified.

(10)

- Direct Material Rs 6 Per Unit.
- Direct Labour Rs 4 Per Unit.
- Variable Labour 50 % of Direct Labour.
- Selling Price Rs 24 Per Unit.
- Fixed Overheads Rs 75000.

3. How many units must be sold to earn a Profit of Rs 90000?

(10)

78337

Q4.C) In a company, the ratio of Variable Cost to sales is 75%. (10)

The Break Even Point occurs at 80% of capacity sales.

Fixed Cost is Rs 200000.

Calculate the following:

- Sales at BEP.
- Total Sales Capacity.
- Profit at 60% sales capacity.
- Profit at 75% sales capacity

Q4.D (From the following information, calculate Labour Variances. (10)

Standard for 200 units	10 hours	Standard rate per unit	Rs.3
Actual production	32000 units	Actual hours worked	1700 hours
Actual rate per hour	Rs. 4		

Q5. Answer the following:

- a) What are the characteristics of Product Life Cycle? (10)
- b) Define Contract Costing and explain the features of Contract Costing? (10)

OR

Q5. Write short notes on any four of the following: (20)

- Characteristics of Target Costing.
- Advantages of ABC Costing.
- Cost Ledger Control Account.
- Normal loss and Abnormal loss in Process Costing.
- Break Even Point.
- Labour Efficiency Variance.

९. सुरक्षिततेच्या मार्जिनला _____ म्हणतात.

(अ) ना नफा ना तोटा बिंदू विक्रीपेक्षा जास्त विक्री

(ब) स्थिर परिव्ययापेक्षा जास्त विक्री

(क) परिवर्तनीय परिव्ययापेक्षा जास्त विक्री

(ड) अंदाजपत्रकीय विक्रीपेक्षा जास्त विक्री

१०. उत्पादनाच्या जीवनचक्रातील टप्प्यांमध्ये _____ समाविष्ट आहेत.

(अ) परिवर्तनीय विश्लेषण

(ब) परिव्यय वाहक

(क) उप कंत्राटदारी

(ड) वाढ

११. कंपनीची विक्री ₹ २,००,००० आहे; नफा प्रमाण गुणोत्तर २०% आहे आणि स्थिर परिव्यय ₹ १५,००० आहे;

नफा _____ असेल

(अ) ₹ २५,०००

(ब) ₹ २०,०००

(क) ₹ ३५,०००

(ड) ₹ ४०,०००

१२. सीमांत योगदान _____ च्या बरोबरीचे आहे

(अ) स्थिर परिव्यय + परिवर्तनीय परिव्यय

(ब) विक्री - परिवर्तनीय परिव्यय

(क) विक्री - स्थिर मालमत्ता

(ड) विक्री - नफा

प्रश्न १ ब) खालील विधाने सत्य आहेत की असत्य ते सांगा. (कोणतेही १०)

(१०)

१. साठा खातेवहीमध्ये दिलेले मजुरी समाविष्ट आहे.

२. विभक्त लेखांकन प्रणाली अंतर्गत कार्य प्रगतीपथ खातेवही नियंत्रण खाते विक्री उपपरिव्यय द्वारे शोषले जाते.

३. भाड्याने घेतलेल्या सयंत्राला भाड्याच्या शुल्काद्वारे कंत्राट खात्यात नावे केले जाते.

४. उप-कंत्राट परिव्यय कंत्राट खात्यात नावे केला जात नाही.

५. प्रक्रिया परिव्यय ही एक पद्धत आहे जिथे उत्पादनाच्या प्रत्येक टप्प्यावर उत्पादनाची परिव्यय स्थिर केली जाते.

६. भंगार मूल्यावर असामान्य नफा मोजला जातो.

७. असामान्य तोट्यावरील शिल्लक खात्याला नफा आणि तोटा खात्यात हस्तांतरित केले जाते.

८. सीमांत परिव्यय हा स्थिर परिव्यय आहे.

९. मानक परिव्यय नियोजनात उपयुक्त आहे.

१०. परिव्यय फरक हा मानक परिव्यय आणि वास्तविक परिव्ययामधील फरक आहे.

११. क्रियाकलाप आधारित परिव्यय हे उपपरिव्यय वाटप करण्याचे एक तंत्र आहे.

१२. अबक अंतर्गत परिव्यय त्यांना चालना देणाऱ्या गोष्टीनुसार गटबद्ध केले जातात.

प्रश्न २.अ) दर्श इंडस्ट्रीज म. असे उत्पादन तयार करत आहे जे सलग तीन प्रक्रियांमधून जाते म्हणजेच प्रक्रिया डी,

प्रक्रिया ए आणि प्रक्रिया आर. खालील आकडे त्यांच्या ३१ मार्च २०२४ रोजी संपलेल्या वर्षाच्या पुस्तकांमधून घेतले आहेत.

(२०)

तपशील	प्रक्रिया डी	प्रक्रिया ए	प्रक्रिया आर
सादर नगांची संख्या	२,५००	-	-
प्रति नग सादर केलेल्या नगचा दर ₹	२००	-	-
वर्षादरम्यान उत्पादन (नग)	२१२५	१८७५	१६२५
सामान्य तोटा (प्रत्येक प्रक्रियेत सुरु केलेल्या नगवरील %)	१०%	२०%	१५%
प्रति नग भंगार मूल्य ₹	५०	७५	१००

प्रक्रिया साठा			
सुरुवात (नग)	३७५	५००	३७५
बंद करणे (नग)	२५०	३७५	२५०
प्रति नग सुरुवात साठाचे मूल्य ₹	२७५	४२५	६००
प्रक्रिया साहित्य ₹	१९२५००	१९७८७५	९३५००
मजुरी ₹	८१२५०	१०००००	७१०००
उत्पादन उपपरिव्यय ₹	७१२५०	१०००००	७१०००

प्रत्येक प्रक्रियेच्या संबंधित परीव्ययावर बंद साठाचे मूल्यांकन केले पाहिजे. तुम्हाला तयार करणे आवश्यक आहे:

अ) प्रक्रिया खाती ब) प्रक्रिया साठा खाती

किंवा

प्रश्न २.ब) XYZ म. तुम्हाला ३१ मार्च २०२० रोजी संपलेल्या वर्षासाठी खालील माहिती प्रदान करते. (२०)

तपशील	प्रक्रिया		
	क्ष	य	झ
कच्चा माल (नग)	३०००	६१०	६५०
प्रति नग कच्च्या मालाचा परिव्यय ₹	३	३	४
प्रत्यक्ष वेतन ₹	८५००	६०००	३७५०
उत्पादन उपपरिव्यय ₹	४६४०	२३००	२४००
सामान्य तोटा (प्रक्रियेत सादर करणाऱ्या एकूण नगाच्या %)	४%	५%	३%
अपव्यय (प्रक्रियेत प्रवेश करणाऱ्या एकूण नगाच्या %)	६%	५%	४%
प्रति नग अपव्यय भंगार ₹	३	४	५
उत्पादन त्यानंतरच्या प्रक्रियेत हस्तांतरित	७०%	६०%	...
प्रक्रियेच्या शेवटी विक्री केलेले उत्पादन	३०%	४०%	१००%
प्रति नग विक्री किंमत ₹	१०	१४	२०

क्ष, य आणि झ खात्याची प्रक्रिया तयार करा.

प्रश्न ३.अ) व्ही.जे. म. लेखांकनची विभक्त प्रणाली वापरतात करते.

०१-०३-२०२४ रोजीची शिल्लक खालीलप्रमाणे आहे:

(२०)

तपशिल	नावे ₹	जमा ₹
साठा खातेवही नियंत्रण खाते	३,४०,०००	-
काम सुरू असलेले नियंत्रण खाते	४,५६,०००	-
पूर्ण झालेले वस्तूचे नियंत्रण खाते	२,४०,०००	-
परिव्यय खातेवही नियंत्रण खाते	-	१०,३६,०००
एकूण	१०,३६,०००	१०,३६,०००

पुढील माहिती उपलब्ध होती:

अ) ३१/३/२०२४ रोजी थकीत वेतन आणि थेट परिव्यय अनुक्रमे रु.१२,००० आणि रु.५,००० होते.

ब) वर्षाच्या अखेरीस स्थळावरील साहित्याचे मूल्य रु.९०,००० आहे.

ब) ३१/३/२०२४ रोजी अप्रमाणित कामाचे मूल्य रु.१,५०,०००

क) या कंत्राटावर अर्धा वेळ देणाऱ्या पर्यवेक्षकाला सायंकाळी रु.२०,००० इतका पगार मजुरीत समाविष्ट आहे.

ड) सयंत्राचे कामकाजाचे आयुष्य अंदाजे ५ वर्षे आहे ज्याच्या शेवटी त्याला ४०,००० रुपये भंगार मूल्य म्हणून मिळण्याचा अंदाज आहे. सयंत्र केवळ या कंत्राटासाठी खरेदी करण्यात आला होता.

इ) मिळालेली रोख काम प्रमाणीताच्या १०० % आहे.

३१/३/२०२४ रोजी संपलेल्या वर्षासाठी कंत्राट खाते तयार करा.

प्रश्न ४.अ) कंपनीमध्ये:

(१०)

थेट साहित्य प्रति नग ६ रुपये.

प्रत्यक्ष कामगार प्रति नग ४ रुपये.

परिवर्तनीय कामगार प्रत्यक्ष कामगाराच्या ५०%.

विक्री परिव्यय प्रति नग २४ रुपये.

स्थिर उपपरिव्यय ७५००० रुपये.

खालील गोष्टींची गणना करा:

१. नगमध्ये ना नफा ना तोटा बिंदू.

२. ना नफा ना तोटा बिंदू ५००० नगपर्यंत कमी करायचा असेल तर प्रति नग विक्री परिव्यय किती असावी?

३. ९०००० रुपये नफा मिळविण्यासाठी किती नग विकल्या पाहिजेत?

प्रश्न ४.ब) एका सुताराला ८ चौरस फूट जागा लागते. टेबल आणि खुर्चीची जोडी बनवण्यासाठी प्लायवुडची मानक परिव्यय प्रति चौरस फूट रु. १०.००. वर्षभरात त्याने २०० जोड्या तयार केल्या आणि त्याला एकूण १००० चौरस फूट प्लायवुडची आवश्यकता होती. प्लायवुडची प्रत्यक्ष परिव्यय प्रति चौरस फूट रु. ८.०० होती. त्याच्या पडताळणीसह सर्व साहित्यातील फरक शोधा.

(१०)

(१०)

किंवा

प्रश्न ४.क) कंपनीमध्ये, परिवर्तनीय परिव्यय आणि विक्रीचे गुणोत्तर ७५% आहे.

(१०)

क्षमतेच्या विक्रीच्या ८०% वर ना नफा ना तोटा बिंदू येतो.

स्थिर परिव्यय २००००० रुपये आहे.

खालील गणना करा:

ना नफा ना तोटा बिंदु वर विक्री.

एकूण विक्री क्षमता.

६०% विक्री क्षमतेवर नफा.

७५% विक्री क्षमतेवर नफा

प्रश्न ४.ड) खालील माहितीवरून, श्रम फरकांची गणना करा.

२०० नग १० तासांसाठी मानक दर प्रति नग रु.३

वास्तविक उत्पादन ३२००० नग प्रत्यक्ष काम केलेले तास १७०० तास

वास्तविक दर प्रति तास रु. ४

(१०)

प्रश्न ५) खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या:

अ) उत्पादन जीवनचक्राची वैशिष्ट्ये काय आहेत?

(१०)

ब) कंत्राट परिव्ययाची व्याख्या करा आणि कंत्राट परिव्ययाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा?

(१०)

किंवा

प्रश्न ५) खालीलपैकी कोणत्याही चार वर थोडक्यात उत्तर लिहा:

(२०)

अ) लक्ष्य परिव्ययाची वैशिष्ट्ये.

ब) अबक परिव्ययाचे फायदे.

क) परिव्यय खाते नियंत्रण खाते.

ड) प्रक्रिया परिव्ययात सामान्य तोटा आणि असामान्य तोटा.

ई) ना नफा ना तोटा बिंदू.

फ) कामगार कार्यक्षमतेतील फरक.

83007 - Financial Accounting and Auditing X -Cost Accounting

Correction in Q.P.Code: 10078337

English Version

Q.4) A) Variable Labour 50 % of Direct Labour to be read as Variable Overhead 50 % of Direct Labour

मराठी भाषांतर

प्र.४ अ) परिवर्तनीय कामगार प्रत्यक्ष कामगाराच्या ५०% च्याऐवजी परिवर्तनीय उपपरिव्यय प्रत्यक्ष कामगाराच्या ५०%

[Time: 3 Hours]

[Marks: 100]

- N.B.:** 1. All the questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks.

- Q1 A Choose the correct answer from the given options and rewrite the statements. (Any 10)** **10**
1. According to the Heckscher-Ohlin Theory, a country with _____ is likely to export labor-intensive goods.

a) Abundant capital	b) Advanced technology
c) High consumer demand	d) Abundant labour
  2. _____ terms of trade measure the ratio of export prices to import prices.

a) Gross Barter	b) Net barter
c) Income	d) Single Factoral
  3. Reciprocal demand is demand by countries for each others _____.

a) Assets	b) Commodities
c) Labour	d) Capital
  4. _____ is a benefit of free trade.

a) Increased consumer choice	b) Protection of infant industries
c) High revenue to the government	d) Monopoly
  5. _____ is an example of tariff barrier.

a) Export subsidies	b) Import quota
c) Custom duties	d) Import substitution
  6. Major consequence of Brexit is _____.

a) Britain remained in EU	b) Britain accepted Euro
c) Britain exited EU	d) Britain dominated EU
  7. A long run disequilibrium in BOP is also called as _____.

a) Fundamental disequilibrium	b) Cyclical disequilibrium
c) Temporary disequilibrium	d) Minor disequilibrium
  8. Persistent deficit in Balance of Payment shows _____.

a) Surplus in foreign exchange reserves	b) Excessive borrowing from abroad
c) High economic growth	d) High domestic savings

9. Which of the following is a recent development in TRIMS (Trade-Related Investment Measures)?
  - a) Removal of local content requirements
  - b) Introduction of new tariffs
  - c) Implementation of export subsidies
  - d) Establishment of new trade barriers
10. _____ is the primary function of the foreign exchange market.
  - a) To facilitate international trade and investment
  - b) To regulate interest rates
  - c) To control inflation
  - d) To manage government budgets
11. If a country's inflation rate is higher than that of another country, its currency should _____.
  - a) Appreciate
  - b) Remain constant
  - c) Fluctuate
  - d) Depreciate
12. India has _____ exchange rate system.
  - a) Flexible
  - b) Fixed
  - c) Market
  - d) Managed flexible

B State whether the following statements are True or False (Any 10) 10

1. The Heckscher-Ohlin Theory states that countries export goods that use their abundant factors.
2. Terms of Trade improve when the prices of a country's imports rise relative to the prices of its exports.
3. Offer Curves show quantities of two goods that a country is willing to trade at different terms of trade.
4. Tariff Barriers are quotas, subsidies, and regulations that control imports.
5. Member countries of European Union deal in a common market.
6. ASEAN promotes regional peace and stability.
7. If exports are greater than imports, there is a deficit on the current account of BOP of a country.
8. Government's budgetary deficits can cause deficit in BOP.
9. The World Trade Organization (WTO) aims at smooth and free trade between countries.
10. Foreign currency is demanded for exports.
11. Forward exchange rates are always higher than spot exchange rates.
12. Managed floating systems involve occasional intervention by the central bank.

- Q.2 Attempt any Two questions from the following. 15**
- A. Explain the Ricardo's Theory of International Trade.
  - B. Explain the concepts of i) Net Barter Terms of trade ii) Gross Barter and iii) Income Terms of trade with their importance and limitations.
  - C. Explain J.S. Mill's Theory of Reciprocal demand.
- Q.3 Attempt any Two questions from the following. 15**
- A. Discuss the advantages and disadvantages of free trade.
  - B. Analyze different effects of tariffs.
  - C. What are the main objectives and achievements of the European Union.
- Q.4 Attempt any Two questions from the following. 15**
- A. Discuss the structure of Balance of Payments.
  - B. What are the types of disequilibrium in Balance of Payments.
  - C. Describe the key provisions and recent developments in of the TRIPS agreement.
- Q.5 Attempt any Two questions from the following. 15**
- A. How is the equilibrium rate of exchange determined in the foreign exchange market?
  - B. Explain Purchasing power Parity Theory of exchange rate determination.
  - C. Discuss the role of Reserve Bank in foreign exchange management.
- Q.6 Write short notes on any Four of the following. 20**
- A. Limitations of Modern Theory of International Trade
  - B. Viner's concepts of Terms of Trade
  - C. Types of Economic integration
  - D. Monetary measures to correct disequilibrium in BOP
  - E. Functions of foreign exchange market
  - F. Spot and forward exchange rates

*****

[वेळ: तीन तास]

[गुणः १००]

सूचना:

१ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२ उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्रश्न १अ

योग्य उत्तर निवडा आणि विधाने पुन्हा लिहा. (कोणतीही दहा)

90

१. हेक्शर-ओहलीन सिद्धांतानुसार, _____ असलेल्या देशात श्रम-आधारित वस्तूंची निर्यात होण्याची शक्यता अधिक असते.
 अ) भांडवल प्रधान   ब) प्रगत तंत्रज्ञान
 क) उच्च ग्राहक मागणी   ड) श्रम प्रधान
  २. _____ व्यापारअटी निर्यात किंमतींच्या आयात किंमतींसोबतच्या प्रमाणात मोजल्य जातात.
 अ) एकूण व्यापार   ब) निव्वळ व्यापार
 क) उत्पन्न   ड) एकल घटक
  ३. परस्पर मागणी म्हणजे देशांची एकमेकांच्या _____ साठी असलेली मागणी.
 अ) संपत्ती   ब) वस्तू
 क) श्रम   ड) भांडवल
  ४. _____ हा मुक्त व्यापाराचा फायदा आहे.
 अ) ग्राहकांसाठी वाढते पर्याय   ब) लहान उद्योगांचे संरक्षण
 क) सरकारला वाढीव महसूल   ड) मक्तेदारी
  ५. _____ हे जकाती अडथळ्याचे एक उदाहरण आहे.
 अ) निर्यात अनुदाने   ब) आयात कोटा
 क) सीमा शुल्क (custom duty)   ड) आयात पर्यायीकरण
  ६. ब्रेक्झिटचा मुख्य परिणाम म्हणजे _____.
 अ) ब्रिटनने इ.यू. मध्ये राहिले   ब) ब्रिटनने युरो स्वीकारले
 क) ब्रिटनने इ.यू. सोडले   ड) ब्रिटनने EU वर वर्चस्व ठेवले
  ७. व्यवहार शेपातील दीर्घकालीन असंतुलनाला _____ असेही म्हणतात.
 अ) मूलभूत असंतुलन   ब) चक्राकर असंतुलन
 क) तात्पुरते असंतुलन   ड) किरकोळ असंतुलन
  ८. व्यवहार शेपातील सातत्यपूर्ण तूट _____ दर्शवते.
 अ) परकीय चलन साठ्यातील अधिक्य   ब) अतिरिक्त परकीय कर्ज
 क) उच्च आर्थिक वृद्धी   ड) उच्च घरगुती बचत

९. पुढील पैकी कोणते व्यापार-संबंधित गुंतवणूक उपयामधील मधील (TRIMS)अलीकडील घडामोडीचे उदाहरण आहे?
- अ) स्थानिक सामग्री आवश्यकता हटवणे   ब) नवीन जकाती आणणे
क) निर्यात अनुदान अंमलबजावणी   ड) नवीन व्यापार अडथळ्यांची निर्मिती
१०. परकीय चलन बाजाराचे प्राथमिक कार्य म्हणजे _____.
- अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि गुंतवणूक सुलभ करणे
ब) व्याज दर नियंत्रित करणे
क) चलनवाढ नियंत्रित करणे
ड) सरकारच्या ताळेबंदाचे व्यवस्थापन करणे
११. जर एका देशाचा चलनवाढ दर दुसऱ्या देशाच्या चलनवाढ दरापेक्षा जास्त असेल तर चलन _____ झाले पाहिजे.
- अ) मूल्यवर्धन   ब) स्थिर
क) अस्थिर   ड) अवमूल्यन
१२. भारतात _____ विनिमय दर प्रणाली आहे.
- अ) लवचिक   ब) स्थिर
क) बाजार आधारित   ड) नियंत्रित लवचिक
- ब खालील विधाने बरोबर की चूक ते आहेत ते सांगा. (कोणतीही दहा)** १०
१. हेक्शर-ओहलीन सिद्धांतानुसार, देश अशा वस्तूंची निर्यात करतात ज्यासाठी मोठ्या प्रमाणात उपलब्ध असलेले घटक वापरले जातात.
  २. देशाच्या आयात किंमतींशी तुलना करता निर्यात किंमती वाढतात तेव्हा व्यापाराच्या अटींमध्ये सुधारणा होते.
  ३. प्रस्ताव वक्र वेगवेगळ्या व्यापाराच्या अटींनुसार देश ज्या दोन वस्तूंचा व्यापार करण्यास तयार असतात त्याचे प्रमाण दर्शवतात.
  ४. जकात अडथळे म्हणजे कोटा, अनुदाने, आणि आयात नियंत्रित करणारे नियम होत.
  ५. युरोपियन युनियनमधील सदस्य देश सामाईक बाजारपेठेत व्यवहार करतात.
  ६. ASEAN प्रादेशिक शांतता आणि स्थिरतेला प्रोत्साहन देते.
  ७. जर निर्यात आयातीपेक्षा जास्त असेल, तर देशाच्या चालू खात्यात तूट असते .
  ८. सरकारच्या अंदाजपत्रकातील तूट व्यवहार शेषामध्ये मध्ये तूट निर्माण करू शकते.
  ९. जागतिक व्यापार संघटना (WTO) देशांमधील सुरळीत आणि मुक्त व्यापाराला प्रोत्साहन देते.
  १०. परकीय चलनाची मागणी निर्यातीसाठी केली जाते.
  ११. भविष्यकालीन विनिमय दर नेहमी चालू विनिमय दरापेक्षा जास्त असतो.
  १२. नियंत्रित लवचिक प्रणालीमध्ये मध्यवर्ती बँकेद्वारे प्रसंगानुरूप हस्तक्षेप समाविष्ट असतो.

- प्रश्न २.** **खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा .** १५
- अ. रिकार्डो यांचा आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब. निव्वळ व्यापार अटी , एकूण व्यापार अटी आणि उत्पन्न व्यापार अटी या संकल्पना आणि त्यांचे महत्त्व व मर्यादा स्पष्ट करा.
- क. जे. एस. मिल यांचा परस्पर मागणी सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्रश्न ३.** **खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा .** १५
- अ. मुक्त व्यापाराचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.
- ब. जकार्तीच्या विविध परिणामांचे विश्लेषण करा.
- क. युरोपियन युनियनची मुख्य उद्दिष्टे आणि उपलब्धी स्पष्ट करा.
- प्रश्न ४.** **खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा .** १५
- अ. व्यवहारशेषाची रचना स्पष्ट करा.
- ब. व्यवहारशेषा मधील असंतुलनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- क. व्यापार संबंधी बौद्धिक संपदा करारातील (TRIPS) प्रमुख तरतुदी आणि अलीकडील घडामोडी स्पष्ट करा.
- प्रश्न ५.** **खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा .** १५
- अ. परकीय चलन बाजारामध्ये समतोल विनिमय दर कसा ठरविला जातो?
- ब. विनिमय दर निश्चितीचा खरेदी शक्ती समत्व सिद्धांत स्पष्ट करा.
- क. परकीय चलन व्यवस्थापनात रिझर्व्ह बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्रश्न ६.** **खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा .** २०
- अ. आंतरराष्ट्रीय व्यापाराच्या आधुनिक सिद्धांताच्या मर्यादा
- ब. वायनर यांच्या व्यापाराच्या अटींची संकल्पना
- क. आर्थिक एकत्रीकरणाचे प्रकार
- ड. व्यवहार शेष मधील तूट दुरुस्त करण्यासाठी केल्या जाणा-या आर्थिक उपाययोजना
- इ. परकीय चलन बाजाराचे कार्य
- फ. चालू आणि भविष्य कालीन विनिमय दर

*****

Duration: 3 Hours

Total Marks: 100

Note: 1. All Questions are compulsory.

2. Figures to the right indicate full marks.

Q.1A Select the appropriate option and fill in the blanks: (Any 10) 10

- 1 Human Resource Management [HRM] is _____ from the nation's point of view.
a) Significant b) Detached
c) Unrelated d) Indifferent
- 2 Job _____ is a process of collecting information about the job.
a) Recruitment b) Selection
c) Analysis d) Retrenchment
- 3 _____ is a process of searching and attracting capable candidates to apply for the jobs.
a) Selection b) Recruitment
c) Transfer d) Separation
- 4 _____ is On the Job training method.
a) Job rotation b) Case studies
c) Lectures d) Seminar
- 5 _____ refers to evaluation of hidden talents and skills of employees.
a) Performance appraisal b) Potential appraisal
c) Training d) Career Planning
- 6 _____ counseling is counselor centric.
a) Directive b) Non-directive
c) Participating d) Non-participative
- 7 Theory X assumes _____ approach of the managers towards employees.
a) traditional b) professional
c) general d) positive
- 8 _____ quotient consists of honesty, integrity and ethical values of an employee.
a) Ability b) Personal
c) Emotional d) Spiritual
- 9 Statutory welfare measures include _____.
a) Flexi-time b) Recreation Facilities
c) Drinking Water d) Transportation Facilities
- 10 Learning Organisation was popularized by _____.
a) Peter Drucker b) Philip Kotler
c) Peter Senge d) Henri Fayol
- 11 _____ employees work with passion and are committed to work for the interest of the organisation.
a) Actively Engaged b) Not Engaged
c) Actively Disengaged d) Dissatisfied
- 12 _____ guidelines are in respect of prevention of Sexual Harassment at workplace.
a) Vishala b) Durga
c) Vishaka d) Vedika

Q.1B State whether the following statements are True or False: (Any 10) 10

- 1 Human Resource Management [HRM] brings long term benefits to the individuals, organizations and the society as well.
- 2 Human Resource Planning helps in preventing surplus or shortage of staff.
- 3 Job Analysis is the first step in the selection process.
- 4 Observation method helps to evaluate the training effectiveness.
- 5 Halo Effect occurs when an employee is evaluated on the basis of one negative characteristic.
- 6 Succession planning is a career development tool used by organizations.
- 7 Self esteem needs are the lowest level needs of human beings.
- 8 Morale can be measured on the basis of productivity of employees.
- 9 In grievance redressal, the decision of the arbitrator is final.
- 10 Competence refers to knowledge and skills that enable effective performance of a job.
- 11 Employee Engagement and Employee Empowerment are synonymous.
- 12 Excess workload affects Work-life Balance of employees.

Q.2 Answer the Following (Any 2) 15

- a) What is Human Resource Management (HRM)? Explain its importance.
- b) Elaborate steps in Human Resource Planning.
- c) What are various sources of Recruitment?

Q.3 Answer the Following (Any 2) 15

- a) Explain various functions of Human Resource Development.
- b) Explain the modern methods of Performance Appraisal.
- c) What is Mentoring? Discuss its importance.

Q.4 Answer the Following (Any 2) 15

- a) What is Human Relations? Explain its importance.
- b) Explain various factors affecting Employee Morale.
- c) What are the causes of Employee Grievances?

Q.5 Answer the Following (Any 2)

15

- a) What do you mean by Innovation Culture? Explain its need.
- b) Explain the changing pattern of Employment.
- c) Elaborate on Employee Absenteeism at the workplace.

Q.6 Write Short Notes (Any 4)

20

- a) Job Design
- b) Techniques of E-Selection
- c) Succession Planning
- d) Emotional Quotient (EQ)
- e) Human Resource Information System (HRIS)
- f) Downsizing

*****

मराठी भाषांतर

कालावधी: 3 तास

एकूण गुण: १००

टीप: 1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2. उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.क्र.१ योग्य पर्याय निवडा आणि रिक्त जागा भरा: (कोणते दहा)

१०

१. मानव संसाधन व्यवस्थापन [HRM] हे राष्ट्राच्या दृष्टिकोनातून ----- आहे.

अ) लक्षणीय ब) अलिप्त क) असंबंधित ड) उदासीन

२. कार्य/जॉब _____ ही नोकरी/कामा संबंधित माहिती गोळा करण्याची प्रक्रिया आहे.

अ) भरती ब) निवड क) विश्लेषण ड) छाटणी

३. _____ ही नोकरीसाठी अर्ज करण्यासाठी सक्षम उमेदवार शोधण्याची आणि त्यांना आकर्षित करण्याची प्रक्रिया आहे.

अ) निवड ब) भरती क) बदली ड) वेगळे करणे

४. _____ नोकरी अंतर्गत/ कार्यांतर्गत प्रशिक्षण पद्धत आहे.

अ)जॉब रोटेशन/ कामात बदल ब) केस स्टडी क) व्याख्याने ड) परिसंवाद

५. _____ म्हणजे कर्मचाऱ्यांच्या लपलेल्या कलागुणांचे आणि कौशल्यांचे मूल्यमापन करणे

अ) कार्यप्रदर्शन मूल्यांकन ब) संभाव्य मूल्यांकन
क) प्रशिक्षण ड) करिअर नियोजन

६. _____ समुपदेशन हे समुपदेशक केंद्रित असते.

अ) मार्गदर्शक ब) अ-मार्गदर्शक क) सहभागी ड) गैर-सहभागी

७. सिद्धांत 'क्ष' व्यवस्थापकांचा कर्मचाऱ्यांकडे पाहण्याचा _____ दृष्टीकोन गृहीत धरतो.

अ) पारंपारिक ब) व्यावसायिक क) सामान्य ड) सकारात्मक

८. _____ भागामध्ये प्रामाणिकपणा, सचोटी आणि कर्मचाऱ्याची नैतिक मूल्ये असतात.

अ) क्षमता ब) वैयक्तिक क) भावनिक ड) आध्यात्मिक

९. वैधानिक कल्याणकारी उपायांमध्ये _____ यांचा समावेश होतो.

अ) लवचिक वेळ ब) मनोरंजन सुविधा क) पिण्याचे पाणी ड) वाहतूक सुविधा

१०. लर्निंग ऑर्गनायझेशन संकल्पना _____ ने लोकप्रिय केली.
 अ) पीटर ड्रकर   ब) फिलिप कोटलर   क) पीटर सेंज   ड) हेन्री फेयोल्
११. _____ कर्मचारी उत्कटतेने काम करतात आणि संस्थेच्या हितासाठी काम करण्यास वचनबद्ध असतात.
 अ) सक्रियपणे गुंतलेले   ब) व्यस्त नसलेले
 क) हेतुतः काम टाळणारे/ निरुत्साही   ड) असमाधानी
१२. _____ ही कामाच्या ठिकाणी लैंगिक छळ रोखण्याच्या संदर्भात मार्गदर्शक तत्त्वे आहेत.
 अ) विशाला   ब) दुर्गा   क) विशाखा   ड) वेदिका

प्र.क्र.१ ब खालील विधाने सत्य किंवा असत्य आहेत हे सांगा: (कोणतेही १०) १०

१. मानव संसाधन व्यवस्थापन [एचआरएम] व्यक्ती, संस्था आणि समाजासाठी दीर्घकालीन फायदे आणते.
२. मनुष्यबळाच्या अंदाजामुळे कर्मचाऱ्यांची अतिरिक्तता किंवा कमतरता टाळण्यात मदत होते.
३. नोकरीचे/कार्य विश्लेषण ही निवड प्रक्रियेतील पहिली पायरी आहे.
४. निरीक्षण पद्धत प्रशिक्षणाच्या प्रभावीतेचे मूल्यांकन करण्यास मदत करते.
५. जेव्हा एखाद्या कर्मचाऱ्याचे एका नकारात्मक वैशिष्ट्याच्या आधारे मूल्यांकन केले जाते तेव्हा सकारात्मकता परीणाम/ हॅलो इफेक्ट होतो
६. उत्तराधिकार नियोजन हे संस्थांद्वारे वापरले जाणारे करिअर विकासाचे साधन आहे.
७. आत्मसन्मानाच्या गरजा या मानवाच्या सर्वात खालच्या स्तरावरील गरजा आहेत.
८. कर्मचाऱ्यांच्या उत्पादकतेच्या आधारे मनोबल मोजले जाऊ शकते.
९. तक्रार निवारणात लवादाचा निर्णय अंतिम असतो.
१०. सक्षमता म्हणजे नोकरी/ कार्य विषयक कामगिरी प्रभावीपणे करण्याचे ज्ञान आणि कौशल्ये.
११. कर्मचारी सहभाग/प्रतिबद्धता आणि कर्मचारी सक्षमीकरण हे समानार्थी शब्द आहेत.
१२. कामाचा अतिरिक्त बोजा कर्मचाऱ्यांच्या कार्य-जीवन संतुलनावर परिणाम करतो.

प्र.क्र.२ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

- अ) मानव संसाधन व्यवस्थापन (HRM) म्हणजे काय? त्याचे महत्त्व समजावून सांगा.
- ब) मानव संसाधन नियोजनातील पायऱ्या विस्तृतपणे विशद करा.
- क) भरतीचे विविध स्रोत कोणते आहेत ते सांगा.?

प्र.क्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५

- अ) मानव संसाधन विकासाची विविध कार्ये स्पष्ट करा.
- ब) कामगिरी मूल्यांकनाच्या आधुनिक पद्धती स्पष्ट करा.
- क) मार्गदर्शन म्हणजे काय? त्याचे महत्त्व या विषयी चर्चा करा.

प्र.क्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१५

- अ) मानवी संबंध म्हणजे काय? त्याचे महत्त्व समजावून सांगा.
- ब) कर्मचारी मनोबल प्रभावित करणारे विविध घटक स्पष्ट करा.
- क) कर्मचाऱ्यांच्या तक्रारींची विविध कारणे कोणती असतात?

प्र.क्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१५

- अ) नाविन्यपूर्ण संस्कृती म्हणजे काय? त्याची गरज समजावून सांगा.
- ब) रोजगाराची बदलती पद्धत स्पष्ट करा.
- क) कामाच्या ठिकाणी कर्मचाऱ्यांची अनुपस्थिती या बदल तपशीलवार सांगा.

प्र.क्र.६ थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

२०

- अ) नोकरी रचनाकृती (Job Design)
- ब) ई-निवडीचे तंत्र
- क) वारसाहक्क नियोजन
- ड) भावनिकअंश/ भाग (EQ)
- ई) मानव संसाधन माहिती प्रणाली (HRIS)
- फ) आकार कमी करणे (Downsizing)

*****